

Цей Стандарт затверджений Комітетом з питань державного сектору Міжнародної федерації бухгалтерів.

МСБОДС 15 - ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ: РОЗКРИТТЯ ТА ПОДАННЯ ІНФОРМАЦІЇ

Цей Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку для державного сектору базується в основному на Міжнародному стандарті бухгалтерського обліку (МСБО) 32 (переглянутому в 1998 р.) "Фінансові інструменти: розкриття і подання", опублікованому Комітетом з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (КМСБО). У 2001 році була утворена Рада з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (РМСБО) і Фонд Комітету з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (ФКМСБО), які замінили КМСБО. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (МСБО), опубліковані КМСБО, залишаються чинними до їх зміни або вилучення РМСБО. У цьому виданні Комітету з питань державного сектору Міжнародної федерації бухгалтерів витяги з МСБО 32 наводяться з дозволу РМСБО.

Затвердженим текстом цього Міжнародного стандарту бухгалтерського обліку (МСБО) є текст, надрукований РМСБО англійською мовою, примірники якого можна отримати безпосередньо у видавничому відділі РМСБО, розташованому за адресою: 7th Floor, 166 Fleet Street, London EC4A 2DY, United Kingdom. E-mail:

Адреса електронної пошти: publications@iasb.org.uk

Сторінка в Інтернеті: <http://www.iasb.org.uk>

Авторське право на Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку, на Проекти для обговорення та інші публікації КМСБО та РМСБО належить ФКМСБО.

"МСБО", "РМСБО", "КМСБО", "ФКМСБО" та "Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку" є торговими знаками Фонду Комітету з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (ФКМСБО) і не повинні використовуватися без затвердження ФКМСБО.

Інформацію про Міжнародну федерацію бухгалтерів і текст цього Стандарту можна знайти на Інтернет-сторінці за такою адресою: <http://www.ifac.org>.

Затвердженим текстом цього Стандарту є текст, надрукований англійською мовою.

Авторське право © 2001 р. належить Міжнародній федерації бухгалтерів. Усі права застережені. Жодна частина цієї публікації не може бути відтворена, збережена у будь-якій системі вилучення інформації, або передана у будь-якій формі чи будь-яким засобом, включаючи електронні та механічні засоби, фотокопіювання, магнітофонний запис або будь-які інші системи збереження і відтворення інформації, без попереднього письмового дозволу Міжнародної федерації бухгалтерів.

ISBN: 1-887464-73-5

International Federation of Accountants
535 Fifth Avenue, 26th Floor
New York, New York 10017
United States of America
Інтернет-сторінка: <http://www.ifac.org>.

ВСТУП

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ

Комітет з питань державного сектору (Комітет) Міжнародної федерації бухгалтерів розробляє серію рекомендованих стандартів для суб'єктів господарювання державного сектору, які називаються Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку для державного сектору (МСБОДС). Комітет визнає значні переваги досягнення послідовної та порівнюваної фінансової інформації в юрисдикціях та вважає, що МСБОДС відіграватимуть важливу роль, надаючи можливість реалізувати ці переваги.

Прийняття МСБОДС органами державної влади покращить якість і порівнюваність фінансової інформації, наведеної у звітності суб'єктів господарювання державного сектору в усьому світі. Комітет визнає право урядів та національних організацій, які розробляють та затверджують стандарти, встановлювати рекомендації та стандарти бухгалтерського обліку для фінансової звітності державного сектору у своїх юрисдикціях. Комітет сприяє прийняттю МСБОДС та гармонізації національних вимог з МСБОДС. Фінансові звіти слід визначати як такі, що відповідають вимогам МСБОДС, лише якщо вони відповідають усім вимогам кожного застосованого МСБОДС.

Метою поточного етапу робочого плану Комітету є розробка МСБОДС, що базуються на Міжнародних стандартах бухгалтерського обліку (МСБО), опублікованих Комітетом з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та чинних на 31 серпня 1997 р., або на їхніх варіантах, переглянутих після цієї дати. Деякі проблеми бухгалтерського обліку в державному секторі не повністю вирішені в МСБО. Хоча ці проблеми не входять до стислого викладу поточного етапу робочого плану Комітету, він усвідомлює важливість цих питань та сподівається вирішити їх після публікації первісної серії стандартів.

МСБОДС 15 - ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ: РОЗКРИТТЯ ТА ПОДАННЯ ІНФОРМАЦІЇ

ЗМІСТ

	Параграфи
МЕТА	
СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ.....	1–8
ВИЗНАЧЕННЯ.....	9–21
ПОДАННЯ.....	22-47
Зобов'язання та чисті активи / власний капітал	22-28
Класифікація складних інструментів емітентом.....	29-35
Відсотки, дивіденди, збитки та прибутки.....	36-38
Згортання фінансових активів та фінансових зобов'язань	39-47
РОЗКРИТТЯ ІНФОРМАЦІЇ.....	49-101
Розкриття політики управління ризиками.....	50-53
Строки, умови та облікова політика.....	54-62
Відсотковий ризик.....	63-72
Кредитний ризик.....	73-83
Справедлива вартість.....	84-94
Фінансові активи, які відображаються в обліку за сумою, що перевищує справедливую вартість.....	96-97
Хеджування очікуваних майбутніх операцій.....	98-100
Розкриття іншої інформації.....	101
ПОЛОЖЕННЯ ПЕРЕХІДНОГО ПЕРІОДУ.....	102
ДАТА НАБРАННЯ ЧИННОСТІ	103–104
ДОДАТКИ	
Додаток 1. Керівні положення із застосування	

Додаток 2. ПРИКЛАДИ ЗАСТОСУВАННЯ СТАНДАРТУ.....	Д1-Д27
Визначення.....	Д3-Д17
Зобов'язання та чисті активи / власний капітал.....	Д18-Д24
Згортання фінансового активу та фінансового зобов'язання.....	Д25
Розкриття інформації.....	Д26-Д27

Додаток 3. ПРИКЛАДИ ВИМОГ ДО РОЗКРИТТЯ ІНФОРМАЦІЇ

ПОРІВНЯННЯ З МСБО 32

МСБОДС 15 - ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ: РОЗКРИТТЯ ТА ПОДАННЯ ІНФОРМАЦІЇ

Положення стандартів, виділені напівжирним курсивом, слід читати в контексті параграфів з коментарями в цьому Стандарті, наведеними звичайним шрифтом, а також у контексті Передмови до Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку для державного сектору. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку для державного сектору не призначені для застосування до несуттєвих статей.

Деякі суб'єкти господарювання державного сектору, такі як національні уряди країн і державні фінансові установи, можуть утримувати широкий спектр фінансових інструментів. Однак деякі окремі державні установи можуть не випускати широкий спектр таких інструментів і не утримувати їх. У таких випадках цей Стандарт матиме обмежене застосування, а підготовка фінансових звітів вимагатиме визначення тих аспектів цього Стандарту, які застосовуються до таких інструментів. Для допомоги у виконанні цього завдання в Додатку 1 наводимо рекомендації щодо застосування вимог цього Стандарту.

Мета

Динамічний характер міжнародних фінансових ринків зумовив широке застосування різноманітних фінансових інструментів – від традиційних первинних інструментів, таких як облігації, до різноманітних похідних інструментів, таких як відсоткові свопи. У своїй діяльності суб'єкти державного сектору використовують широкий спектр фінансових інструментів, починаючи з простих (дебіторська або кредиторська заборгованість) і завершуючи більш складними інструментами (такими як перехресний валютний своп для хеджування зобов'язань, деномінованих в іноземній валюті). Меншою мірою суб'єкти державного сектору можуть випускати інструменти капіталу або складні інструменти зобов'язань \ капіталу. Це відбувається, коли до складу суб'єкта господарювання входить частково приватизоване державне комерційне підприємство (ДКП), яке випускає на фінансовий ринок інструменти капіталу, або коли суб'єкт державного сектору випускає боргові інструменти, які за певних умов можуть бути конвертованими в частку власності.

Метою цього Стандарту є посилення серед користувачів фінансових звітів розуміння важливості позабалансових та балансових фінансових інструментів і їх значення в оцінці фінансового стану, результатів діяльності та руху грошових коштів урядових установ та інших суб'єктів державного сектору. В цьому Стандарті посилення на "балансовий звіт" у контексті "балансовий" і "позабалансовий" має таке саме значення, як і "звіт про фінансовий стан".

Цей Стандарт висуває певні вимоги до подання балансових інструментів і визначає ту інформацію, яка має розкриватися щодо балансових (визнаних) і позабалансових (невизнаних) фінансових інструментів. Стандарти, які стосуються подання фінансової інформації, визначають класифікацію фінансових інструментів і поділяють їх на зобов'язання і на чисті активи \ власний капітал, визначають класифікацію відповідних відсотків, дивідендів, доходів і витрат, а також обставин, за яких здійснюється згорання фінансових активів і фінансових зобов'язань. Стандарти, що стосуються розкриття фінансової інформації, розглядають інформацію щодо факторів, які впливають на суму, час і впевненість у майбутньому русі грошових коштів, пов'язаних із фінансовими інструментами, а також ту облікову політику, яка застосовується до відповідних інструментів. Крім того, цей Стандарт заохочує розкриття інформації щодо характеру й обсягу використання суб'єктом господарювання фінансових інструментів, цілей, яким вони служать, а також пов'язаних із ними ризиків і політики керівництва, спрямованої на контроль цих ризиків.

Сфера застосування

- 1. Цей Стандарт має застосовуватися для подання і розкриття фінансових інструментів усіма суб'єктами господарювання, які готують і подають свої фінансові звіти за принципом нарахування в бухгалтерському обліку.*
- 2. Цей Стандарт застосовується до всіх суб'єктів державного сектору за винятком державних комерційних підприємств.*
- 3. Державні комерційні підприємства (ДКП) повинні дотримуватися Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (МСБО), розроблених Комітетом з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. В Рекомендації № 1 "Фінансова звітність державних комерційних підприємств" зазначається, що положення МСБО поширюються на всі комерційні підприємства, незалежно від того, в якому секторі вони працюють – у державному чи в приватному. Рекомендація № 1 зазначає, що ДКП мають подавати фінансові звіти, які відповідають МСБО у всіх суттєвих аспектах.*
- 4. Цей Стандарт має застосовуватися для подання і розкриття інформації про всі види фінансових інструментів, як визнаних, так і невизнаних, за винятком:*
  - а) тих часток у контрольованих суб'єктах господарювання, що їх обліковують за МСБОДС 6 "Консолідовані фінансові звіти та облік інвестицій для контрольованих суб'єктів господарювання";*
  - б) тих часток в асоційованих компаніях, що їх обліковують за МСБОДС 7 "Облік інвестицій в асоційовані компанії";*
  - в) тих часток у спільних підприємствах, що їх обліковують за МСБОДС 8 "Фінансова звітність про частки у спільних підприємствах";*

- г) зобов'язань, які виникають за страховими контрактами;*
- г) зобов'язань працедавців за всіма видами програм пенсійного забезпечення працівників, у тому числі програм з визначеною виплатою;*
- д) зобов'язань, які виникають за соціальними виплатами суб'єкта господарювання на безкомпенсаційній основі або з компенсацією безпосередньо від одержувачів виплат, розмір якої навіть приблизно не дорівнює справедливій вартості цих виплат.*
5. Цей Стандарт не застосовується до частки суб'єкта господарювання в чистих активах / власному капіталі контролюваного суб'єкта господарювання. Однак він застосовується до всіх фінансових інструментів, що їх включають до консолідованих фінансових звітів контролюючого суб'єкта господарювання незалежно від того, який саме суб'єкт господарювання – контролюючий чи контрольований – випускає або утримує такі інструменти. Подібним чином цей Стандарт застосовується до фінансових інструментів, що їх випустило або утримує спільне підприємство і які включаються до фінансових звітів контролюючого учасника або безпосередньо, або на основі пропорційної консолідації.
6. Деякі суб'єкти господарювання державного сектору можуть включати суб'єкти господарювання, які укладають страхові угоди. Сфера застосування цього Стандарту поширюється на такі суб'єкти господарювання, але Стандарт не поширюється на власне страхові угоди. У цьому Стандарті страхова угода є контрактом, за яким страхувальник приймає визначені ризики збитків, які можуть виникнути в результаті обставин або подій, що відбуваються або були виявлені у визначеному періоді, у тому числі таких, як смерть (у випадку ануїтету це особа, що пережила ануїтента), хвороба, непрацездатність, пошкодження власності, пошкодження, завдані іншим і припинення діяльності. Однак положення цього Стандарту слід застосовувати, коли фінансовий інструмент набирає форми страхової угоди, але головним чином означає передачу фінансових ризиків (див. параграф 49), наприклад, деякі види фінансового перестраховування або інвестиційні контракти з гарантією, що їх укладають державні страхові компанії та інші господарські одиниці. Ті суб'єкти господарювання, що мають зобов'язання за страховими угодами, заохочуються до розгляду доречності застосування положень цього Стандарту при поданні та розкритті інформації щодо таких зобов'язань.
7. Цей Стандарт не поширюється на фінансові інструменти, які виникають у результаті зобов'язань за програмами виплат працівникам або зобов'язань уряду за соціальними виплатами громадянам на безкомпенсаційній основі чи з компенсацією безпосередньо від одержувачів виплат, розмір якої навіть приблизно не дорівнює справедливій вартості цих виплат (таких, як пенсії за віком, виплати у зв'язку з безробіттям, у разі тимчасової непрацездатності та інших форм фінансової допомоги, яку надає держава).

8. Додаткові рекомендації щодо подання і розкриття конкретних фінансових інструментів можна знайти в міжнародних та / або національних стандартах бухгалтерського обліку. Наприклад, МСБОДС 13 “Оренда” визначає конкретні вимоги до розкриття операцій із фінансової оренди.

Визначення

9. Терміни, використовувані в цьому Стандарті, мають такі значення:

Інструмент капіталу – будь-який контракт, який засвідчує залишкову частку в активах суб’єкта господарювання після вирахування всіх його зобов’язань.

Монетарні фінансові активи та фінансові зобов’язання (монетарні фінансові інструменти) – фінансові активи та фінансові зобов’язання, які мають бути отримані або сплачені у фіксованій або визначеній сумі грошей.

Ринкова вартість – сума, яку можна отримати від продажу або сплатити за придбання фінансового інструмента на активному ринку.

Справедлива вартість – сума, за якою можна обміняти актив або погасити зобов’язання в комерційній операції між зацікавленими, обізнаними і незалежними сторонами.

Угода про страхування (у цьому Стандарті) – Угода, за якою страхувальник приймає визначені ризики збитків, які можуть виникнути в результаті обставин або подій, що відбуваються або були виявлені у визначеному періоді, у тому числі таких, як смерть (у випадку ануїтету – особа, що пережила ануїтента), хвороба, непрацездатність, пошкодження власності, шкода, завдана іншим, і припинення діяльності.

Фінансове зобов’язання – Будь-яке зобов’язання, яке є контрактним зобов’язанням:

а) передавати грошові кошти або інший фінансовий актив іншому суб’єктові господарювання

або

б) обмінювати фінансові інструменти з іншим суб’єктом господарювання за умов, які є потенційно несприятливими.

Суб’єкт господарювання може мати зобов’язання за контрактом, яке може бути виконане шляхом передачі фінансових активів або шляхом виплати у вигляді його власних акцій. Власник цього зобов’язання не несе ризику прибутку або збитків у результаті коливання ціни його акцій у разі, якщо кількість акцій, необхідних для погашення такого зобов’язання, змінюється зі зміною їх справедливої вартості так, що загальна справедлива вартість виплачених акцій завжди дорівнює сумі зобов’язання за контрактом. Таке зобов’язання слід відображати в обліку як фінансове зобов’язання суб’єкта господарювання.

Фінансовий актив – будь-який актив, що є:

- а) грошовими коштами;*
- б) контрактним правом отримувати грошові кошти або інший фінансовий актив від іншого суб'єкта господарювання;*
- в) контрактним правом обмінювати фінансові інструменти з іншим суб'єктом господарювання за умов, які є потенційно сприятливими;*
- г) інструментом капіталу іншого суб'єкта господарювання.*

Фінансовий інструмент – будь-який контракт, який веде до виникнення як фінансового активу одного суб'єкта господарювання, так і фінансового зобов'язання або інструмента капіталу іншого суб'єкта господарювання.

Облік товарних угод, які надають будь-якій зі сторін право на оплату готівковими коштами або будь-яким іншим фінансовим інструментом, здійснюється як облік фінансових інструментів за винятком тих товарних угод, які: а) були укладені для задоволення очікуваних потреб суб'єкта господарювання у придбанні, продажу або використанні певних активів, б) мали саме таке призначення від моменту їх укладання, в) виконання яких очікується шляхом передачі.

Терміни, визначені в інших Міжнародних стандартах бухгалтерського обліку для державного сектору, вживаються в цьому Стандарті в тому самому значенні, як у цих інших стандартах, та наводяться в Глосарії термінів, який публікується окремо.

10. У цьому Стандарті термін “контракт” і “контрактний” означає угоду між двома або кількома сторонами із чітко визначеними економічними наслідками, яких сторони практично не можуть уникнути, оскільки угода може бути примусово реалізована в законному порядку. Контракти, а отже, і фінансові інструменти, можуть набирати різноманітних форм і не обов'язково мають бути оформлені у письмовій формі.
11. Згідно з визначеннями, наведеними в параграфі 9, термін “суб'єкт господарювання” означає установи державного сектору, фізичних осіб, товариства і корпоративні органи.
12. Частина визначень фінансового активу і фінансового зобов'язання включає терміни “фінансовий актив” і “фінансовий інструмент”, але ці визначення не є взаємозамінними. Якщо існує контрактне право або зобов'язання обміну фінансових інструментів, результатом такого обміну стає виникнення фінансових активів, фінансових зобов'язань або інструментів капіталу. Можна визначити цілу низку прав чи зобов'язань за контрактом, але в кінцевому підсумку всі вони ведуть до отримання або до виплати грошових коштів або до придбання чи випуску інструмента капіталу.

13. До фінансових інструментів належать як первинні інструменти (дебіторська і кредиторська заборгованість, власні цінні папери), так і похідні інструменти (фінансові опціони, ф'ючерси і форварди, відсоткові і валютні свопи). Похідні фінансові інструменти, визнані і невизнані, відповідають визначенню фінансового інструмента і, відповідно, підпадають під дію цього Стандарту.
14. Похідні фінансові інструменти створюють права та зобов'язання, які означають обмін між сторонами, що уклали контракт з інтегрованим похідним інструментом, одним чи кількома фінансовими ризиками, притаманними базовому первісному фінансовому інструменту. В результаті похідних фінансових інструментів передача основоположних первісних фінансових інструментів не відбувається після укладання контракту, така передача також не є обов'язковою при настанні строку оплати за контрактом.
15. Такі матеріальні активи, як запаси, основні засоби, орендовані активи, а також такі нематеріальні активи, як спектр радіочастот, патенти, торгові марки, не є фінансовими активами. Контроль над такими матеріальними і нематеріальними активами забезпечує можливість генерувати надходження грошових коштів або інших активів, але не веде до виникнення поточного права на отримання грошових коштів або інших фінансових активів.
16. Такі активи, як оплачені авансом витрати, за якими очікувані економічні вигоди полягають скоріше в отриманні товарів або послуг, аніж у праві на отримання грошових коштів або іншого фінансового активу, не є фінансовими активами. Подібним чином, такі статті, як відстрочені доходи і більшість зобов'язань за гарантіями, не є фінансовими зобов'язаннями, оскільки ймовірний вплив пов'язаних із ними економічних вигод буде вважатися наданням товарів і послуг, а не передачею готівки чи іншого фінансового інструмента.
17. Зобов'язання й активи, які за своєю суттю не є контрактним правом (такі, як податок на прибуток або еквіваленти податку) і які не виникають у результаті обов'язкових статутних вимог, визначених урядом для суб'єктів господарювання державного сектору, не є фінансовими зобов'язаннями або фінансовими активами. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку (МСБО) 12 "Податок на прибуток" містить керівні положення для обліку податків на прибуток.
18. Контрактне право або зобов'язання, яке не передбачає передачу фінансового активу, не належить до сфери застосування визначення фінансового інструмента. Наприклад, деякі контрактні права (зобов'язання), скажімо, такі, що виникають згідно з ф'ючерсними товарними контрактами, можуть бути реалізовані тільки в результаті отримання (надання) нефінансових активів. Подібним чином, контрактні права (зобов'язання), наприклад такі, що виникають за угодами операційної оренди або за угодами будівництва, володіння та експлуатації, укладеними для використання матеріального активу, як-от лікарня, можуть бути реалізовані тільки в результаті отримання (надання) послуг. В обох випадках визначене контрактом право однієї зі сторін на

отримання нефінансового активу або послуги і відповідне зобов'язання за контрактом іншої сторони не створюють чинного права чи зобов'язання жодної зі сторін отримувати, надавати або здійснювати обмін фінансовим активом (див. Додаток 2, параграфи A13-17).

19. Здатність реалізувати контрактне право або вимога виконати визначене контрактом зобов'язання може бути беззастережним або ж може залежати від певної події в майбутньому. Наприклад, фінансова гарантія є контрактним правом позикодавця на отримання готівкових коштів від гаранта і відповідним контрактним зобов'язанням гаранта сплатити кошти позикодавцю в разі невиконання позичальником його зобов'язань. Існування контрактного права і зобов'язання впливає з операцій або подій, що відбулися в минулому (припущення з боку особи, якій надають гарантію), навіть якщо здатність позикодавця реалізувати своє право і вимога до гаранта виконати його зобов'язання залежать від того, чи зможе боржник здійснити платіж у визначений строк у майбутньому. Непередбачене право і зобов'язання відповідають визначенню фінансового активу і фінансового зобов'язання, навіть якщо багато таких активів і зобов'язань не підлягають визнанню у фінансових звітах. Наприклад, національний уряд може захистити інфраструктурного оператора з енергопостачання, який представляє приватний сектор, від ризику зміни тарифу залежно від обсягу споживання електричної енергії шляхом гарантованого мінімального рівня його доходів. Така гарантія залишається непередбаченим зобов'язанням уряду до того моменту, коли доходи оператора знизяться до рівня, який є нижчим від гарантованого.
20. Зобов'язання суб'єкта господарювання випустити або передати власні інструменти капіталу, такі як опціон придбання акцій або варант, по суті є інструментом капіталу, а не фінансовим зобов'язанням, оскільки суб'єкт господарювання не має зобов'язання передати готівкові кошти або фінансовий актив. Так само витрати суб'єкта господарювання на придбання права зворотного викупу інструментів власного капіталу в іншої сторони є вирахуванням з його чистих активів / власного капіталу, а отже, не є фінансовим активом.
21. Частка меншості, яка може з'явитись у звіті про фінансовий стан унаслідок консолідації контрольованого суб'єкта господарювання, не є фінансовим зобов'язанням або інструментом капіталу суб'єкта господарювання. У консолідованих фінансових звітах суб'єкт господарювання подає частки всіх учасників у чистих активах / капіталі і розкриває чистий надлишок / дефіцит своїх контрольованих суб'єктів господарювання згідно з МСБОДС 6. Відповідно, фінансовий інструмент, класифікований як інструмент капіталу контрольованого суб'єкта господарювання, вилучається з консолідації, якщо він утримується контролюючим суб'єктом господарювання або подається в консолідованому звіті про фінансовий стан як частка меншості і відображається окремо від чистих активів / капіталу його власних акціонерів. Фінансовий інструмент, класифікований як фінансове зобов'язання контрольованого суб'єкта господарювання, залишається зобов'язанням у консолідованому звіті про фінансовий стан контролюючого суб'єкта господарювання, якщо тільки ці статті не вилучаються в ході консолідації як залишки в результаті внутрішніх

економічних операцій суб'єкта господарювання. Облікові підходи контролюючого суб'єкта господарювання після консолідації не впливають на основу подання інформації у фінансових звітах, яку використовує контрольований суб'єкт господарювання.

Подання

Зобов'язання та чисті активи / власний капітал

- 22. Емітент фінансового інструмента повинен класифікувати цей інструмент або його складові як зобов'язання або як чистий актив / власний капітал відповідно до суті контрактної угоди і визначення фінансового зобов'язання та інструмента капіталу. Ця класифікація визначається при первісному визнанні активу.**
23. У звіті емітента про фінансовий стан класифікацію фінансового інструмента визначає його сутність, а не правова форма. І хоча сутність і правова форма, як правило, є узгодженими, так буває не завжди. Наприклад, одні фінансові інструменти набувають правової форми власного капіталу, але за своєю сутністю являють собою зобов'язання, тимчасом як інші можуть поєднувати риси інструмента капіталу і фінансових зобов'язань. Класифікація інструмента здійснюється на основі оцінки його сутності на момент його первісного визнання. Ця класифікація здійснюється надалі на кожен наступний дату підготовки звіту до моменту вилучення цього фінансового інструмента зі звіту про фінансовий стан суб'єкта господарювання. Для багатьох суб'єктів господарювання державного сектору, які готують фінансові звіти, класифікація фінансового інструмента як зобов'язання або як чистого активу / власного капіталу, ймовірно, не буде суттєвим питанням.
24. Класифікація фінансових інструментів, за якою вони поділяються на зобов'язання і на чисті активи / власний капітал, є необхідною через різні ризики, пов'язані з кожним із цих видів фінансових інструментів. Суб'єкти господарювання, які мають інструменти, класифіковані як фінансові зобов'язання, повинні розкривати інформацію про прийняті відсоткові ризики відповідно до параграфа 63, а також визнавати відсотки, дивіденди, збитки або надходження як доходи або витрати відповідно до параграфа 36. Параграф 36 також визначає, що емітент повинен відображати виплати власникам фінансових інструментів, класифікованих як інструменти капіталу, безпосередньо в дебеті рахунку чистих активів / власного капіталу.
25. Хоча суб'єкти господарювання державного сектору часто можуть утримувати інструменти капіталу як інвестиції (фінансові активи), однак вони зрідка вдаються до практики випуску інструментів капіталу сторонам, що не належать до такого суб'єкта господарювання, за винятком випадків, коли контрольований суб'єкт господарювання є частково приватизованим. А проте використання фінансових інструментів у державному секторі розвивається, і для їхньої класифікації емітентам належить керуватися не стільки формою, скільки сутністю фінансових інструментів.

26. У розмежуванні фінансових зобов'язань та інструментів капіталу важливою рисою є наявність контрактних зобов'язань в однієї зі сторін фінансового інструмента (в емітента) надати готівкові кошти чи інший фінансовий актив іншій стороні (утримувачу) або здійснити обмін іншого фінансового інструмента з утримувачем на умовах, які потенційно є не вигідними для емітента. Якщо це контрактне зобов'язання існує, такий інструмент відповідає визначенню фінансового зобов'язання незалежно від способу погашення такого контрактного зобов'язання. Обмежена здатність емітента погасити зобов'язання, як-от відсутність доступу до іноземної валюти або необхідність одержати дозвіл на здійснення платежу від регуляторного органу, не скасовує зобов'язання емітента або право його утримувача, яке забезпечує цей інструмент.
27. Коли в результаті фінансового інструмента не виникає контрактне зобов'язання з боку емітента надати готівкові кошти чи інший фінансовий актив або здійснити обмін іншого фінансового інструмента на умовах, які потенційно є не вигідними, такий інструмент є інструментом капіталу. Хоча утримувач інструмента капіталу може мати право на отримання відповідної частини дивідендів або інших виплат за рахунок чистих активів / капіталу, емітент не має контрактного зобов'язання здійснювати такі виплати.
28. Господарська одиниця державного сектору може випускати інструменти з визначеними правами, наприклад, привілейовані акції. Якщо привілейовані акції передбачають обов'язковий викуп емітентом (за фіксованою ціною або за сумою, яка може бути визначена на фіксовану дату або на дату, яка може бути визначена в майбутньому) чи дають утримувачу право вимагати від емітента викупу цих акцій на певну дату або після неї (за фіксованою ціною або за сумою, яка може бути визначена), – такий інструмент відповідає визначенню фінансового зобов'язання і повинен класифікуватися саме таким чином. Привілейовані акції, які не визначають такого контрактного зобов'язання в очевидний спосіб, можуть визначати його опосередковано, через певні постанови й умови. Наприклад, привілейовані акції, які не передбачають обов'язкового викупу або викупу за опціоном утримувача, можуть передбачати визначений контрактом прискорений графік нарахування дивідендів, у результаті якого в осяжному майбутньому дохід від дивідендів стане таким високим, що емітент буде економічно змушений викупити цей інструмент. За таких обставин належною буде класифікація інструмента як фінансового зобов'язання, оскільки емітент не має іншого вибору і практично не може уникнути викупу такого інструмента. Подібним чином, якщо фінансовий інструмент, визначений як акція, надає утримувачу право вимагати його викупу після певної події в майбутньому, ймовірність якої є досить високою, класифікація цього інструмента при первісному визнанні як фінансового зобов'язання відображає сутність такого інструмента (див. Додаток 2, параграфи A7-A8 та A18-A21).

Класифікація складних інструментів емітентом

- 29. Емітент фінансового інструмента, який містить у собі елементи зобов'язання і чистих активів / власного капіталу, повинен класифікувати складові цього інструмента окремо відповідно до параграфа 22.**
- 30.** Звичайно суб'єкти господарювання державного сектору не випускають складні фінансові інструменти. Винятком є частково приватизовані державні комерційні підприємства, які входять до складу суб'єкта господарювання і випускають складні фінансові інструменти на фінансових ринках. Якщо суб'єкт господарювання державного сектору випускає складні фінансові інструменти, цей Стандарт вимагає від емітента окремого подання елементів зобов'язань і чистих активів / власного капіталу, створених одним фінансовим інструментом у звіті про його фінансовий стан. Це питання більше стосується форми, ніж сутності, оскільки відсотки за зобов'язаннями і за чистими активами / власним капіталом створюються скоріше одним інструментом, а не двома чи кількома окремими інструментами. За умови окремого подання компонентів зобов'язань і чистих активів / власного капіталу, що містяться в одному інструменті, відповідно до їх характеру фінансовий стан емітента відображається більш справедливо (див. Додаток 2, параграфи A22-A23).
- 31.** З метою подання у звіті про фінансовий стан емітент окремо визнає компоненти фінансового інструмента, який створює первісне фінансове зобов'язання емітента і надає опціон утримувачеві інструмента на його конвертування в інструмент капіталу емітента. Прикладом такого інструмента можуть служити облігації або подібний інструмент, який може бути конвертований утримувачем у звичайні акції емітента. З погляду емітента такий інструмент містить два компоненти: фінансове зобов'язання (контрактну угоду про надання грошових коштів або іншого фінансового активу) та інструмент капіталу (опціон "кол" надає утримувачу, на визначений проміжок часу, право конвертування в звичайні акції емітента). Економічний результат випуску такого інструмента є по суті таким самим, як і одночасний випуск боргового інструмента із застереженням раннього погашення і варантів на придбання звичайних акцій, або ж є подібним до випуску боргового інструмента з відокремлюваними варантами на придбання акцій. Відповідно, у всіх випадках, готуючи звіт про фінансовий стан, емітент подає елементи зобов'язань і чистих активів / власного капіталу окремо.
- 32.** Класифікація компонентів зобов'язань і чистих активів / власного капіталу інструмента, що може бути конвертованим, не переглядається в результаті змін у ймовірності реалізації опціону конвертації, навіть якщо реалізація такого опціону може виявитися економічно вигідною для деяких утримувачів. Утримувачі не завжди можуть діяти так, як від них можна було б очікувати, оскільки, наприклад, податкові наслідки в результаті конвертації можуть бути для окремих із них різними. Крім того, ймовірність конвертації час від часу змінюватиметься. Зобов'язання емітента здійснити майбутні платежі залишається непогашеним до моменту його виконання шляхом конвертації, настання строку погашення інструмента або якоїсь іншої операції.

33. Фінансовий інструмент може містити компоненти, які не є ні фінансовими зобов'язаннями, ні інструментами капіталу емітента. Наприклад, інструмент може дати утримувачу право на одержання нефінансового активу, такого як право управляти монополією, що перебуває в державній власності, або товару в погашення заборгованості чи опціону обміняти це право на акції емітента. Емітент визнає і відображає інструмент капіталу (опціон обміну) окремо від компонентів зобов'язань складного інструмента незалежно від того, чи є ці зобов'язання фінансовими чи нефінансовими.

34. Цей Стандарт не розглядає оцінку фінансових активів, фінансових зобов'язань і інструментів капіталу, а отже, не визначає жодного конкретного методу для визначення балансової вартості елементів зобов'язання і чистих активів / власного капіталу, які містяться в одному інструменті. Тут можна застосувати такі підходи:

- а) визначення для компонента, який важче піддається оцінці (часто це є інструмент капіталу), ліквідаційної вартості після вирахування з інструмента в цілому тієї суми, яка окремо визначена для цього компонента і легше піддається оцінці;
- б) оцінка компонентів зобов'язання і чистих активів / власного капіталу відокремлено і, в разі необхідності, коригування цих сум на пропорційній основі для відповідності загальної суми цих компонентів сумі інструмента в цілому.

Сума балансової вартості, визначена за компонентами чистих активів / власного капіталу відповідно до їх первісного визнання, завжди дорівнює балансовій вартості, яка могла б бути визначена для інструмента в цілому. Окреме визнання і подання компонентів інструмента не може вести до виникнення прибутку або збитку.

35. Згідно з першим підходом, наведеним у параграфі 34, за яким, наприклад, суб'єкт господарювання державного сектору випускає облігації, які можуть бути конвертовані в частку участі в капіталі, спочатку слід визначити балансову вартість фінансового зобов'язання шляхом дисконтування потоків майбутніх платежів за відсотками і за основною сумою боргу відповідно до домінуючої на ринку ставки для подібних зобов'язань, які не мають пов'язаного з ними компонента чистих активів / власного капіталу. Балансова вартість інструмента капіталу, представленого опціоном конвертування цього інструмента у звичайні акції, може надалі бути визначена шляхом вирахування балансової вартості фінансового зобов'язання із суми складного інструмента в цілому. Згідно з другим підходом, емітент визначає вартість опціону безпосередньо: або шляхом посилення на справедливую вартість подібного опціону (якщо такий існує), або шляхом використання моделі ціноутворення опціону. Надалі визначена вартість кожного з компонентів коригується на пропорційній основі тією мірою, якою це необхідно для того, щоб загальна сума балансової вартості, визначеної для всіх компонентів, відповідала сумі винагороди, отриманої за конвертовані облігації (див. Додаток 2, параграф А24).

Відсотки, дивіденди, збитки та прибутки

- 36. Відсотки, дивіденди, збитки та прибутки, пов'язані з фінансовим інструментом або з його компонентами, класифіковані як фінансове зобов'язання, мають відображатися у звіті про фінансовий результат як витрати або доходи. Виплати власникам фінансових інструментів, класифікованих як інструменти капіталу, повинні відображатися емітентом безпосередньо в дебеті рахунку чистих активів / власного капіталу.***
37. Класифікація фінансового інструмента в звіті про фінансовий стан визначає, чи є відсотки, дивіденди, збитки або прибутки, пов'язані з цим фінансовим інструментом, класифікованими як витрати або доходи і відображеними у звіті про фінансовий результат. Таким чином, виплата дивідендів за акціями, класифікованими як зобов'язання, класифікується як витрати (так само, як і відсотки за облігаціями) і відображається у звіті про фінансовий результат. Подібним чином, збитки або прибутки, пов'язані з викупом або рефінансуванням інструментів, класифікованих як зобов'язання, відображаються у звіті про фінансовий результат, тимчасом як викуп або рефінансування інструментів, класифікованих як чисті активи / власний капітал емітента, відображаються як зміни в чистих активах / власному капіталі.
38. Дивіденди, класифіковані як витрати, можуть відображатися у звіті про фінансовий результат як відсотки за іншими зобов'язаннями або як окрема стаття. Розкриття відсотків і дивідендів має відповідати вимогам Міжнародного стандарту бухгалтерського обліку в державному секторі (МСБОДС) 1 "Подання фінансових звітів". За деяких обставин (у разі наявності суттєвої різниці між відсотками і дивідендами в питаннях, пов'язаних із вирахуванням податків) їх бажано розкривати окремо у звіті про фінансовий результат. Для суб'єктів господарювання, які є суб'єктами оподаткування податком на прибуток, керівні положення щодо розкриття сум, що виникають у результаті оподаткування, наведено у МСБО 12.

Згортання фінансових активів і фінансових зобов'язань

- 39 Фінансові активи і фінансові зобов'язання підлягають згортанню, а чиста сума підлягає розкриттю у звіті про фінансовий стан, якщо:***
- а) суб'єкт господарювання має визначене законодавством право згортати визнані суми; і***
  - б) суб'єкт господарювання має намір здійснити погашення на нетто-основі або здійснити випуск активу одночасно з погашенням зобов'язання.***
40. Цей Стандарт вимагає подання фінансових активів і фінансових зобов'язань на нетто-основі, якщо таке подання відображає майбутні надходження готівкових коштів до суб'єкта господарювання в результаті погашення двох або кількох

окремих фінансових інструментів. Якщо суб'єкт господарювання має право одержати або сплатити єдину чисту суму і має намір учинити саме в такий спосіб, він, в результаті, має єдиний фінансовий актив або фінансове зобов'язання. Наприклад, місцевий уряд погашає фінансове зобов'язання перед національним урядом на нетто-основі (тобто після вирахування фінансового активу, заборгованого національним урядом). За інших обставин фінансові зобов'язання подаються окремо одне від одного відповідно до їхніх характеристик, а саме – як активи або зобов'язання суб'єктові господарювання. (Див. Додаток 2, параграф A25.)

41. Згорання визнаного фінансового активу та визнаного фінансового зобов'язання і подання чистої суми відрізняється від припинення визнання фінансового активу або фінансового зобов'язання. Тоді як у результаті згорання не виникає необхідність визнання прибутку або збитку, результатом припинення визнання фінансового інструмента є не тільки вилучення належно визнаної статті зі звіту про фінансовий стан, а й можливість визнання прибутку або збитку.
42. Право згорання є законним правом боржника, передбаченим контрактом або в інший спосіб, здійснити виплати на погашення заборгованості або іншим чином погасити повністю або частково суму заборгованості перед позикодавцем шляхом застосування цієї суми до заборгованості позикодавця. За незвичайних обставин боржник може мати законне право на застосування суми до заборгованості третьої сторони позикодавцю за умови домовленості між цими трьома сторонами, яка чітко визначає право боржника на згорання. Оскільки право згорання є визначеним законодавчо, умови на його забезпечення можуть бути різними в різних юрисдикціях, отже, слід уважно підходити до визначення законів, які застосовуються до певних відносин між визначеними сторонами.
43. Існування беззастережного права на згорання фінансового активу і фінансового зобов'язання впливає на права і зобов'язання, пов'язані з фінансовим активом і фінансовим зобов'язанням, і може суттєво впливати на ризики, які приймає суб'єкт господарювання при видачі кредитів, і на його ризик ліквідності. Однак існування такого права само по собі не є достатньою основою для згорання. За відсутності наміру реалізувати право або реалізувати право з одночасною виплатою сума і час майбутнього руху грошових коштів суб'єкта господарювання залишаються незмінними. Якщо суб'єкт господарювання справді має намір реалізувати право або реалізувати право з одночасною виплатою, – подання активів і зобов'язань на нетто-основі відобразатиме суми і час майбутнього руху грошових коштів більш відповідним чином, як, власне, і ризики, пов'язані з цим рухом грошових коштів. Намір однієї або обох сторін здійснити (повне) погашення на нетто-основі за відсутності законного права для цього не є достатнім обґрунтуванням згорання, оскільки права й обов'язки, пов'язані з фінансовими активами і фінансовими зобов'язаннями кожної зі сторін, залишаються без змін.

44. Наміри суб'єкта господарювання щодо погашення певних активів і зобов'язань можуть виникати в результаті його практики ведення звичайної операційної діяльності, вимог фінансових ринків або через інші обставини, які можуть обмежувати його здатність до повного або одночасного погашення. Якщо суб'єкт господарювання має право на згортання, але не має наміру здійснити повне погашення або наміру реалізувати актив і погасити зобов'язання одночасно, – результат впливу цього права на кредитні ризики такого суб'єкта господарювання розкриваються відповідно до параграфу 73 цього Стандарту.
45. Одночасне погашення двох фінансових інструментів може відбуватися, наприклад, шляхом клірингової операції на організованому фінансовому ринку або шляхом безпосереднього обміну з рук в руки. Рух грошових коштів, що виникає за таких обставин, є еквівалентним єдиній чистій сумі, а кредитного ризику і ризику ліквідності немає. За інших обставин суб'єкт господарювання може погасити два інструменти шляхом отримання або виплати окремих сум, приймаючи таким чином кредитний ризик відповідно до повної суми активу і ризик ліквідності за повною сумою зобов'язання. Такі ризики можуть виявитися суттєвими, навіть якщо вони приймаються на порівняно короткий строк. Відповідно, реалізація фінансового активу і погашення фінансового зобов'язання вважаються одночасними, тільки коли операція відбувається в один і той самий момент.
46. Умови, визначені в параграфі 39, як правило, не виконуються, а згортання звичайно вважається неналежним, якщо:
- а) використовують кілька різних фінансових інструментів для імітації рис єдиного фінансового інструмента (тобто “синтетичний інструмент”);
  - б) фінансові активи і фінансові зобов'язання виникають у результаті фінансових інструментів із таким самим первісним ризиком (наприклад, активи і зобов'язання в межах портфеля форвардних контрактів та інших похідних інструментів), але за участю інших сторін-учасників;
  - в) фінансові та інші активи передаються в заставу для забезпечення фінансових зобов'язань без права зворотної вимоги;
  - г) боржник відокремлює фінансові активи у траст для погашення зобов'язання без передачі цих активів кредитору для погашення заборгованості (наприклад, угода про фонд погашення)
- або
- г) зобов'язання в результаті подій, які призвели до збитків, що мають бути відшкодовані третьою стороною згідно з вимогами за страховим полісом.

47. Суб'єкт господарювання, який здійснює низку операцій з фінансовими інструментами з одним контрагентом, може укласти генеральну угоду про взаємну компенсацію вимог і зобов'язань із таким контрагентом. Така угода забезпечує єдине і повне погашення всіх визначених у ній фінансових інструментів у разі невиконання боржником його зобов'язань або у випадку припинення дії будь-якого одного контракту. Зазвичай такі угоди використовуються фінансовими установами для захисту від збитків у результаті банкрутства або іншої події, унаслідок якої контрагент не може виконати взяті зобов'язання. Як правило, генеральна угода про взаємну компенсацію вимог і зобов'язань створює право згортання, яке може бути реалізоване в законному порядку і яке впливає на реалізацію або погашення окремих фінансових активів і фінансових зобов'язань тільки після настання визначеної події невиконання боржником його зобов'язань (або за інших обставин, які не очікуються і не повинні виникнути у процесі нормальної операційної діяльності). У разі недотримання обох критеріїв, визначених у параграфі 39, генеральна угода про взаємну компенсацію вимог і зобов'язань не забезпечує основу для згортання. Якщо фінансові активи і фінансові зобов'язання, які є предметом генеральної угоди про взаємну компенсацію вимог і зобов'язань, не згортаються, вплив такої угоди на кредитний ризик, прийнятий суб'єктом господарювання, розкривається відповідно до параграфа 73.

Розкриття інформації

48. Мета розкриття, що його вимагає цей Стандарт, полягає в наданні інформації, яка сприятиме розумінню суттєвості балансових і позабалансових фінансових інструментів для фінансового стану суб'єкта господарювання, його результатів і руху грошових коштів і допоможе в оцінці сум, часу і ймовірність майбутнього руху грошових коштів, пов'язаних з цими інструментами.

Крім надання конкретної господарювання заохочуються до викладу обговорення щодо міри застосування фінансових інструментів інформації щодо залишків за певними фінансовими інструментами та операціями, суб'єкти і цілей, яким вони служать. Обговорення політики керівництва в контролі ризиків, пов'язаних з фінансовими інструментами (у тому числі питань щодо хеджування прийнятих ризиків, уникнення неналежної концентрації ризиків і вимог до застави для їх пом'якшення) забезпечують цінну додаткову інформацію незалежно від конкретних непогашених інструментів, наявних у певний проміжок часу. Деякі суб'єкти господарювання надають таку інформацію у примітках до своїх фінансових звітів, а не безпосередньо у звітах.

49. У результаті операцій з фінансовими інструментами суб'єкт господарювання може приймати або передавати іншій стороні один або кілька фінансових ризиків, опис яких наведено далі. Обов'язкове розкриття має містити інформацію, яка допоможе користувачам фінансових звітів оцінити розмір ризику, пов'язаного як з визнаними, так і з невизнаними фінансовими інструментами, а саме:

- а) цінний ризик – існує три види цінного ризику, а саме: валютний ризик, відсотковий ризик і ринковий ризик:
- i) валютний ризик – ризик того, що вартість фінансового інструмента коливатиметься внаслідок змін курсу обміну валют;
  - ii) відсотковий ризик – ризик того, що вартість фінансового інструмента коливатиметься внаслідок змін ринкової відсоткової ставки;
  - iii) ринковий ризик – ризик того, що вартість фінансового інструмента коливатиметься внаслідок змін ринкових цін незалежно від того, спричинені ці зміни факторами, які властиві конкретному типу цінних паперів або їх емітенту, чи факторами, які впливають на всі цінні папери в обігу на ринку.

Термін "цінний ризик" означає не тільки ймовірність збитків, а й імовірність прибутків;

- б) кредитний ризик – ризик того, що одна сторона контракту про фінансовий інструмент не зможе виконати зобов'язання і буде причиною виникнення збитків іншої сторони;
- в) ризик ліквідності, який називають також ризиком фінансування, – це ризик того, що суб'єкт господарювання зіткнеться з труднощами при залученні коштів для виконання зобов'язань, пов'язаних з фінансовими інструментами. Ризик ліквідності може бути наслідком неможливості швидко продати фінансовий актив за ціною, близькою до його справедливої вартості. Для деяких суб'єктів господарювання державного сектору, таких як національні уряди, ризики ліквідності можуть бути пом'якшені шляхом збільшення розміру податків або інших нарахувань, які збирає цей суб'єкт господарювання;
- г) ризик руху грошових коштів – ризик того, що майбутній рух грошових коштів, пов'язаний з монетарним фінансовим інструментом, коливатиметься за величиною. Якщо борговий інструмент є інструментом, наприклад, з плаваючою ставкою, такі коливання можуть вести до зміни чинної ставки відсотка фінансового інструмента, як правило, без відповідної зміни його справедливої вартості.

Розкриття політики управління ризиками

- 50. Суб'єкт господарювання має включати у фінансові звіти визначення цілей суб'єкта господарювання щодо управління та політики у сфері фінансового ризику, включаючи його політику щодо хеджування кожного великого різновиду прогнозованої операції, до якої застосовується облік хеджування.***
- 51.** Цей Стандарт не визначає ні певного формату інформації, розкриття якої є обов'язковим, ні конкретного місця у фінансових звітах, де вона має наводитися. Щодо визнаних фінансових інструментів, а саме – обов'язкової інформації, яка має розкриватися за цими інструментами у звіті про фінансовий стан, потреби

повторно висвітлювати цю інформацію в примітках до фінансових звітів немає. Однак у випадку невизнаних фінансових інструментів переважним способом їх розкриття є надання інформації у примітках або в додаткових таблицях. Розкриття може містити поєднання описової частини і конкретних кількісних даних залежно від того, який спосіб найбільше відповідає суті тих чи інших інструментів, а також від їх відносної суттєвості для цього суб'єкта господарювання.

52. Рівень деталізації в розкритті інформації щодо конкретного фінансового інструмента залежить від міркувань, які враховують відносну суттєвість цих інструментів. Належить знайти баланс між перевантаженням фінансових звітів надмірними деталями, які можуть виявитися зайвими для користувачів фінансових звітів, і незрозумілим викладом суттєвої інформації внаслідок надмірного узагальнення. Наприклад, якщо суб'єкт господарювання є учасником великої кількості фінансових інструментів із подібними характеристиками, але жоден з укладених ним контрактів, узятий окремо, не є суттєвим, достатнім буде подання узагальненої інформації з посиланням на конкретні класи інструментів. З іншого боку, важливою може виявитися конкретна інформація щодо окремого інструмента, якщо цей інструмент являє собою, наприклад, суттєвий елемент у структурі капіталу суб'єкта господарювання.
53. Керівництво суб'єкта господарювання групує фінансові інструменти у класи відповідно до характеру інформації, яка має розкриватися з урахуванням таких аспектів, як характеристика цих інструментів, чи є ці інструменти визнаними чи невизнаними, і, якщо йдеться про визнані інструменти, необхідність зазначати застосовану до них базу оцінки. У цілому класи визначаються на основі розмежування статей, відображених за собівартістю, і статей, поданих за справедливою вартістю. Якщо суми, наведені у примітках або в додаткових таблицях, стосуються визнаних активів і зобов'язань, обсяг інформації, що надається, має бути достатнім для узгодження з відповідними елементами статей у звіті про фінансовий стан. Якщо суб'єкт господарювання є учасником фінансових інструментів, які не розглядаються в цьому Стандарті (таких, як зобов'язання за програмами пенсійного забезпечення або за страховими контрактами), ці інструменти являють собою клас або класи фінансових активів або фінансових зобов'язань, які розкриваються окремо від тих інструментів, що розглядаються в цьому Стандарті.

Строки, умови та облікова політика

54. ***За кожним класом фінансових активів, фінансових зобов'язань та інструментів власного капіталу, як визнаних, так і невизнаних, суб'єкт господарювання має розкривати таке:***
- а) інформацію про обсяг і характер фінансового інструмента, в тому числі суттєві строки та умови, які можуть вплинути на його суму майбутнього руху грошових коштів і впевненість щодо їх надходження;***
  - б) прийняту облікову політику, в тому числі критерії визнання і застосовану базу оцінки.***

55. Визначені контрактом строки й умови фінансового інструмента є важливим фактором, який впливає на суму, час і впевненість щодо майбутніх грошових надходжень і виплат сторонами, що є учасниками цього інструмента. Якщо визнані і невизнані інструменти (взяті окремо або як цілий клас) є важливими для поточного фінансового стану суб'єкта господарювання або для його майбутніх операційних результатів, їх строки та умови підлягають розкриттю. Якщо жодний окремий інструмент не є суттєвим для майбутнього руху грошових коштів певного суб'єкта господарювання, суттєві характеристики такого інструмента описуються шляхом посилання на відповідні групування подібних інструментів.
56. Якщо фінансові інструменти, що їх утримує або емітує суб'єкт господарювання, окремо або як клас, створюють потенційно суттєві ризики, наведені в параграфі 49, умови і строки, належні для розкриття, можуть включати:
- а) основну суму боргу, наведену чи балансову суму або іншу подібну суму, яка для деяких похідних інструментів, таких як відсоткові свопи, може бути сумою, на якій базуються майбутні виплати (її називають номінальною сумою);
  - б) дату погашення боргу, завершення строку або виконання зобов'язання;
  - в) опціони дострокового погашення, які утримує один з учасників інструмента, в тому числі період, у якому (або дату, на яку) цей опціон може бути реалізованим, і ціну або діапазон цін його реалізації;
  - г) опціони, утримувані будь-яким з учасників інструмента, конвертувати цей інструмент в (обміняти його на) інший фінансовий інструмент або інший фінансовий актив чи зобов'язання, у тому числі період, у якому (або дату, на яку) цей опціон може бути реалізований, і ставку (ставки) конвертування або обміну;
  - г) суму і час визначених графіком майбутніх грошових надходжень або виплат за основною сумою боргу згідно з цим інструментом, у тому числі погашення в розстрочку і будь-який амортизаційний фонд або подібні вимоги;
  - д) визначену ставку або суму за відсотками, дивідендами або іншими періодичними погашеннями основної суми боргу і час таких платежів;
  - е) утримувану заставу, якщо йдеться про фінансовий актив, або забезпечення, якщо йдеться про фінансове зобов'язання;
  - е) валюту, в якій повинні здійснюватися виплати або надходження, якщо рух грошових коштів відбувається за інструментом, деномінованим в іншій валюті, ніж валюта звітності суб'єкта господарювання;
  - ж) інформацію, визначену в пунктах від а) до е) для інструмента, який буде отриманий у результаті обміну, якщо такий обмін передбачається інструментом;

- з) будь-яку умову контракту про інструмент або будь-які пов'язані умови, які, в разі їх порушення, суттєво змінюватимуть будь-які інші строки та умови (наприклад, максимальне відношення сумарних зобов'язань та довгострокових позик до власного капіталу в умовах випуску облігацій, яке, в разі його порушення, відразу зробить усю основну суму облігації такою, строк якої настав і яка підлягає негайній сплаті).
57. Якщо подання фінансового інструмента в звіті про фінансовий стан відрізняється від правової форми цього інструмента, бажано, щоб суб'єкт господарювання надав пояснення щодо суті цього інструмента в примітках до фінансових звітів.
58. Корисність інформації щодо суті та характеру фінансового інструмента посилюється, якщо вона висвітлює будь-які зв'язки, що існують між окремими інструментами і можуть вплинути на суму, час майбутнього руху грошових коштів суб'єкта господарювання або на впевненість щодо них. Наприклад, важливо розкривати відносини хеджування, які можуть існувати, коли центральний орган, що виступає позичальником, утримує інвестиції в акції, для яких він придбав опціон "пут". Важливо також розкривати зв'язок між компонентами синтетичних інструментів, такі як борг з фіксованою ставкою, створений шляхом запозичення за плаваючою ставкою, і обмін плаваючої відсоткової ставки на фіксовану шляхом укладання угоди "своп". У такому разі у звіті про фінансовий стан суб'єкт господарювання подає окремі фінансові активи і фінансові зобов'язання відповідно до їхнього характеру, тобто відокремлено або за класами фінансових активів і фінансових зобов'язань, до яких вони належать. Міра, якою змінюються ризики відповідно до співвідношення між активами і зобов'язаннями, може бути очевидною для користувачів фінансових звітів завдяки інформації того типу, опис якого наведений у параграфі 56, але в деяких випадках необхідним є подальше розкриття інформації.
59. Відповідно до МСБОДС 1, суб'єкт господарювання надає чітке і стисле розкриття всіх суттєвих видів облікової політики, у тому числі загальних прийнятих принципів і суттєвих операцій та обставин, що виникають у процесі здійснення операцій суб'єктом господарювання. У випадку фінансових інструментів таке розкриття включає:
- а) критерії, які застосовуються для визначення моменту, коли починати визнання фінансового активу або фінансового зобов'язання у звіті про фінансовий стан і коли припиняти таке визнання;
  - б) основу оцінки, яка застосовується до фінансових активів і фінансових зобов'язань при первісному визнанні і подальшому відображенні;
  - в) основу, за якою визнаються й оцінюються доходи і витрати, що виникають за фінансовими активами і фінансовими зобов'язаннями.
60. Операції, за якими може виникати необхідність розкриття відповідної облікової політики, включають:

- а) передачу фінансових активів, яка передбачає подальшу частку або участь у них активів сторони, що передає фінансовий актив (як, наприклад, сек'юритизація фінансових активів), угоди про зворотне придбання або угоди про продаж та зворотне придбання активів;
  - б) передачу фінансових активів до трасту з метою погашення зобов'язань у належний строк, що на момент цієї передачі не звільняє від цього зобов'язання сторону, яка передає фінансовий актив, – траст з умовами анулювання боргової угоди;
  - в) придбання або випуск окремих фінансових інструментів як частини низки операцій, призначених для синтезування впливу придбання або випуску одного інструмента;
  - г) придбання або страхування окремих фінансових інструментів як хеджування ризиків, таке як відсоткові свопи для хеджування зобов'язань за угодою фінансової оренди;
  - г) придбання або страхування монетарних фінансових інструментів з визначеною ставкою відсотка, яка відрізняється від ставки відсотка, що домінує на ринку на дату емісії, наприклад емісії облігацій з дисконтом, яку здійснює центральний орган, що виступає позичальником (див. Додаток 2, параграф А26).
61. Для надання користувачам фінансових звітів належної інформації, яка дозволить їм зрозуміти основу, на якій здійснено оцінку фінансових активів і фінансових зобов'язань, розкриття облікової політики має вказувати не тільки на базу оцінки – на основі собівартості, справедливої вартості або на іншій основі, застосованій до конкретного класу активів або зобов'язань, а й вказувати метод застосування зазначеної основи. Наприклад, для фінансових інструментів, відображених на основі собівартості, від суб'єкта господарювання може вимагатися розкриття обліку:
- а) премій і дисконту за монетарними фінансовими активами і фінансовими зобов'язаннями;
  - б) змін у сумі оцінки майбутнього руху грошових коштів, які підлягають визначенню і пов'язані з монетарними фінансовими інструментами, такими як облігації, індексовані за ціною товару;
  - в) змін обставин, які призводять до суттєвої непевності щодо вчасного надходження всіх визначених контрактом платежів за фінансовими монетарними активами;
  - г) зменшення справедливої вартості фінансових активів, у результаті якого вона стає нижчою від їх балансової вартості;
  - г) реструктуризації фінансових зобов'язань.

Для фінансових активів і фінансових зобов'язань, які відображаються за справедливою вартістю, суб'єкт господарювання має вказувати, як було визначено балансову вартість – на основі котирування ринкових цін, у результаті незалежної оцінки чи аналізу дисконтованого руху грошових коштів або ж із застосуванням іншого належного методу, – і розкрити будь-які суттєві припущення, зроблені при застосуванні цих методів (див. Додаток 2, параграф А27).

62. Суб'єкт господарювання повинен розкривати основу для відображення у звіті про фінансовий результат реалізованого і нереалізованого прибутку або збитків, відсотків та інших статей доходів і витрат, пов'язаних із фінансовими активами і фінансовими зобов'язаннями. Таке розкриття включає інформацію про основу для визнання доходів і витрат, що виникають у результаті фінансових інструментів, утримуваних з метою хеджування. Якщо суб'єкт господарювання подає статті доходів і витрат на нетто-основі, навіть за відсутності згортання відповідних фінансових активів і фінансових зобов'язань у звіті про фінансовий стан, він має розкривати причини такого подання, якщо результат є суттєвим.

Відсотковий ризик

63. ***За кожним класом фінансових активів і фінансових зобов'язань, як визнаних, так і невизнаних, суб'єкт господарювання має розкривати інформацію щодо доступного відсоткового ризику, в тому числі:***

а) передбачену контрактом дату переоцінки або погашення, залежно від того, що настає раніше;

б) чинну ставку відсотка, якщо вона має застосовуватися.

64. Суб'єкт господарювання повинен надавати інформацію щодо відомих йому ризиків, пов'язаних із майбутніми змінами в домінуючому рівні відсоткових ставок. Зміни ринкових ставок відсотка мають безпосередній вплив на визначений контрактом рух грошових коштів, пов'язаний із деякими фінансовими активами і фінансовими зобов'язаннями (ризик руху грошових коштів), і на справедливую вартість інших (ціновий ризик).
65. Інформація про дату погашення або про дату переоцінки, якщо вона настає раніше, визначає тривалість часу, протягом якого відсоткові ставки залишаються фіксованими, а інформація про чинну ставку відсотка визначає рівні, на яких вони є фіксованими. Розкриття цієї інформації надає користувачам фінансових звітів основу для оцінки цінового ризику відсоткової ставки, який приймає суб'єкт господарювання, а отже, дозволяє оцінити потенційний прибуток або збиток. Для інструментів, переоцінка яких здійснюється до ринкової ставки відсотка перед погашенням, розкриття періоду до моменту наступної переоцінки є більш важливим, аніж розкриття періоду до погашення.

66. На додаток до інформації про переоцінку контракту і дати погашення суб'єкт господарювання може за власним бажанням надавати інформацію щодо очікуваної переоцінки або дат погашення, якщо такі дати суттєво відрізняються від дат, визначених у контракті. Така інформація може виявитися особливо доречною, якщо, наприклад, суб'єкт господарювання може передбачити (з обґрунтованою ймовірністю) суму іпотечних кредитів з фіксованою ставкою, які будуть погашені достроково, і використовує ці дані як основу для управління своїми відсотковими ризиками. Додаткова інформація включає розкриття факту, який базується на очікуваннях керівництва щодо майбутніх подій і пояснює припущення, зроблені щодо переоцінки або дат погашення, а також пояснень того, яким чином ці припущення відрізняються від дат, визначених у контракті.
67. Суб'єкт господарювання вказує, які з його фінансових активів і фінансових зобов'язань є:
- а) доступними відсотковому ризику внаслідок зміни ціни, такі як монетарні фінансові активи і фінансові зобов'язання з фіксованою відсотковою ставкою;
  - б) доступними відсотковому ризику внаслідок зміни руху грошових коштів, такі як монетарні фінансові активи і фінансові зобов'язання з плаваючою відсотковою ставкою, яка змінюється зі зміною ринкових ставок відсотка;
  - в) не є доступними відсотковому ризику, наприклад, деякі інвестиції в акції.
68. Фактична ставка відсотка (фактичний дохід) від монетарного фінансового інструмента є такою ставкою, застосування якої за розрахунком на основі поточної вартості відповідає балансовій вартості цього інструмента. Розрахунок за поточною вартістю застосовує таку відсоткову ставку до руху майбутніх грошових надходжень або виплат, починаючи з дати подання звітності до наступної дати переоцінки (погашення), і до очікуваної балансової вартості (основної суми боргу) на цю дату. Ця ставка є історичною ставкою для інструмента з фіксованою ставкою відсотка, відображеного за амортизованою вартістю, і поточною ринковою ставкою для інструмента з плаваючою ставкою або для інструмента, відображеного за справедливою вартістю. Фактична ставка відсотка іноді пов'язує рівень доходів зі строком погашення або з наступною датою переоцінки і є внутрішньою ставкою доходу за цим інструментом на цей період.
69. Вимога параграфа 63 б) поширюється на облігації, векселі та подібні монетарні фінансові інструменти, які передбачають майбутні виплати і створюють дохід для утримувача і витрати для емітента, відображаючи вартість грошей у часі. Ця вимога не поширюється на такі фінансові інструменти, як немонетарні та похідні інструменти, що не мають визначеної фактичної ставки відсотка. Наприклад, якщо такі інструменти, як відсоткові похідні інструменти, у тому числі свопи, опціони і форвардні відсоткові угоди, передбачають ціновий ризик і ризик руху грошових коштів у результаті змін ринкових відсоткових ставок, розкриття фактичної ставки відсотка не має значення. Однак, коли суб'єкт господарювання надає інформацію про фактичну ставку відсотка, він розкриває вплив

хеджування або операцій з конвертації (таких, як відсоткові свопи) на ризики за відсотковими ставками, які він приймає.

70. Суб'єкт господарювання може зберігати доступність ризикам за відсотковими ставками, пов'язаними з фінансовими активами, вилученими з його звіту про фінансовий стан у результаті таких операцій, як сек'юритизація. Так само він може піддаватися впливу відсоткових ризиків у результаті операції, яка не веде до визнання фінансових активів або фінансових зобов'язань у його звіті про фінансовий стан (скажімо, такої, як зобов'язання позичити кошти за фіксованою ставкою відсотка або кредити, які будуть надані для підтримки виробників сировини в разі засухи чи інших несприятливих подій). За таких обставин суб'єкт господарювання розкриває інформацію, яка дозволить користувачам фінансових звітів зрозуміти характер і обсяг ризику, прийнятого таким суб'єктом господарювання. У разі сек'юритизації або подібної передачі фінансових активів така інформація звичайно відображає характер переданих активів, визначену суму основного боргу за цими активами, відсоткову ставку й умови операції, у результаті яких суб'єкт господарювання утримує прийнятні відсоткові ризики. Якщо йдеться про зобов'язання позичити кошти, розкриття, як правило, включає визначену суму основного боргу, ставку відсотка, строк погашення суми майбутнього кредиту разом із суттєвими умовами операції, у результаті яких виникають ризики.
71. Характер діяльності суб'єкта господарювання та обсяг його операцій з фінансовими інструментами визначають форму подання інформації про відсоткові ризики – в описовій формі, у вигляді таблиць чи в їх поєднанні. Якщо суб'єкт господарювання має суттєву кількість фінансових інструментів, за якими він приймає відсоткові цінові ризики або ризики руху грошових коштів, у поданні інформації він може обрати один із наведених нижче підходів:
- а) балансова вартість фінансових інструментів, яким притаманний відсотковий ціновий ризик, подається у вигляді таблиць відповідно до їх строків і видів – тих, що згідно з контрактом підлягають погашенню, і тих, що підлягають переоцінці:
    - i) протягом одного року від дати підготовки звіту;
    - ii) більше, ніж через один рік, але менше, ніж через п'ять років від дати подання звіту;
    - iii) через п'ять або більше років від дати подання звіту;
  - б) якщо рівень прийнятого відсоткового цінового ризику або його зміни суттєво впливають на результати діяльності суб'єкта господарювання, бажаним є надання більш детальної інформації. Такий суб'єкт господарювання, як центральний орган, що виступає позичальником, може розкривати, наприклад, окремі згруповані балансові суми фінансових інструментів, які згідно з контрактом будуть погашені або переоцінені:

- i) протягом одного місяця від дати подання звіту;
  - ii) більше, ніж через один, але менше, ніж через три місяці від дати подання звіту;
  - iii) більше, ніж через три місяці, але менше, ніж через дванадцять місяців від дати подання звіту;
- в) подібним чином суб'єкт господарювання може відображати прийняті ним відсоткові ризики, пов'язані з рухом грошових коштів, у вигляді таблиці із зазначенням сукупної балансової вартості груп фінансових активів з плаваючою ставкою і фінансових зобов'язань, строк погашення яких настає в різні майбутні періоди;
- г) інформація про відсоткові ставки може розкриватися за окремими фінансовими інструментами або як середньозважені ставки чи діапазон ставок для кожного класу фінансових інструментів. Суб'єкт господарювання групує інструменти, деноміновані в різних валютах, або інструменти із суттєво відмінними кредитними ризиками в окремі класи, якщо ці фактори призводять до суттєво відмінних фактичних ставок відсотка.
72. За деяких обставин суб'єкт господарювання може надавати корисну інформацію щодо його доступності відсотковим ризикам через визначення впливу гіпотетичних змін у домінуючих ринкових ставках відсотка на справедливу вартість його фінансових інструментів, майбутніх надходжень і грошових потоків. Така інформація щодо чутливості відсоткових ставок може базуватися на припущенні, за яким на дату подання звіту ринкова ставка відсотка зміниться на 1 %. Впливи в результаті змін відсоткових ставок включають зміни відсоткових доходів і витрат, пов'язаних із фінансовими інструментами з плаваючою ставкою, а також прибутки і збитки в результаті змін справедливої вартості інструментів з фіксованою ставкою. Чутливість відсоткової ставки, що відображається у звітах, може обмежуватися прямим впливом зміни ставки відсотка на фінансові інструменти з відсотковою ставкою, що їх утримує суб'єкт господарювання на дату подання звіту, оскільки можливості надійно передбачити непрямий вплив зміни відсоткових ставок на фінансові ринки й окремі суб'єкти господарювання, як правило, немає. При розкритті інформації щодо чутливості до відсоткових ставок суб'єкт господарювання вказує, на якій основі була підготовлена ця інформація, і наводить будь-які зроблені ним суттєві припущення.

Кредитний ризик

73. За кожним класом фінансових активів і фінансових зобов'язань, як визнаних, так і невизнаних, суб'єкт господарювання має розкривати інформацію щодо прийнятого ним кредитного ризику, в тому числі:

а) суму, яка найкраще відображає максимальний обсяг прийнятих ним ризиків на дату подання звіту без урахування справедливої вартості будь-якого забезпечення на випадок невиконання зобов'язань інших сторін за цим інструментом;

б) суттєву концентрацію кредитного ризику.

74. Суб'єкт господарювання надає інформацію, пов'язану з кредитним ризиком, щоб користувачі його фінансових звітів могли оцінити, як зменшиться сума майбутнього руху грошових коштів в результаті фінансових активів, що їх має суб'єкт господарювання на дату подання звіту, в разі невиконання зобов'язань сторонами, з якими він уклав контракт. Таке невиконання зобов'язань призводить до збитків, які мають визнаватися у звіті про фінансовий результат суб'єкта господарювання. Параграф 73 не вимагає від суб'єкта господарювання розкривати оцінку ймовірності майбутніх збитків.

75. Мета розкриття сум, за якими суб'єкт господарювання приймає кредитні ризики, без урахування потенційного відшкодування в результаті реалізації застави (максимальна доступність суб'єкта господарювання кредитному ризику) полягає в тому, щоб:

а) забезпечити користувачів фінансових звітів можливістю послідовної оцінки суми, за якою прийняті кредитні ризики як за визнаними, так і за невизнаними фінансовими активами;

б) урахувати можливість того, що максимальні збитки за прийнятим ризиком можуть відрізнятися від балансової вартості визнаного фінансового активу або від справедливої вартості невизнаного фінансового активу, який у протилежному випадку розкривається у фінансових звітах.

76. У разі, якщо визнані фінансові активи пов'язані з кредитним ризиком, у звіті про фінансовий стан балансова вартість цих активів за вирахуванням відповідних резервів для покриття можливих збитків за такими активами, звичайно відображає суму, на яку поширюється кредитний ризик. Наприклад, якщо відсотковий своп відображається за справедливою вартістю, максимальна сума можливих збитків на дату підготовки звіту звичайно дорівнюватиме балансовій вартості, оскільки вона являє собою витрати (згідно з поточною ринковою ставкою), необхідні для заміни цього свопу в разі неповернення боргу (дефолту). За таких обставин немає необхідності в додатковому розкритті, крім того, що подається у звіті про фінансовий стан. З іншого ж боку, як це продемонстровано у прикладі, наведеному в параграфах 77 і 78, максимальні збитки суб'єкта господарювання за деякими визнаними фінансовими активами можуть суттєво відрізнятися від інших розкритих у звітах сум, таких як справедлива вартість або

основна сума боргу. В такому випадку необхідним є додаткове розкриття для виконання вимог параграфа 73 а).

77. Фінансовий актив, який, згідно із законодавчими положеннями, може бути предметом звернення для примусового згортання відповідно до фінансового зобов'язання, не відображається у звіті про фінансовий стан за вирахуванням такого зобов'язання, за винятком випадків, коли погашення передбачається на нетто-основі або одночасно. Проте суб'єкт господарювання розкриває юридичне право згортання, коли він надає інформацію відповідно до положень параграфа 73. Наприклад, якщо суб'єкт господарювання повинен отримати надходження від реалізації фінансового активу до погашення фінансового зобов'язання, сума якого дорівнює (або перевищує) сумі активу, за яким суб'єкт господарювання має юридичне право згортання, такий суб'єкт господарювання може реалізувати це право згортання для уникнення збитків у разі неповернення боргу (дефолту) зустрічною стороною. Однак, якщо у відповідь на неповернення боргу (дефолт) суб'єкт господарювання ймовірно може продовжити або продовжує строк фінансового активу, відповідний кредитний ризик буде існувати, якщо переглянуті умови передбачатимуть очікувану затримку в часі й отримання надходжень після дати, на яку належить погасити відповідне зобов'язання. Щоб поінформувати користувачів фінансових звітів про те, наскільки зменшився прийнятий кредитний ризик на певний момент часу, суб'єкт господарювання розкриває факт існування права на згортання і його вплив, якщо погашення цього фінансового активу очікується відповідно до його умов. Якщо фінансове зобов'язання, стосовно якого існує право згортання, підлягає погашенню раніше від фінансового активу, суб'єкт господарювання приймає кредитний ризик у повному обсязі балансової вартості такого активу в разі неповернення боргу зустрічною стороною після погашення зобов'язання.
78. Суб'єкт господарювання може укласти одну або кілька генеральних угод про взаємну компенсацію вимог і зобов'язань, які спрямовані на пом'якшення можливих збитків за кредитами, але не відповідають критеріям згортання. Коли генеральна угода про взаємну компенсацію вимог і зобов'язань суттєво зменшує кредитний ризик, пов'язаний з фінансовими активами, які не згортаються відповідно до фінансових зобов'язань з тією самою зустрічною стороною, суб'єкт господарювання надає додаткову інформацію щодо впливу такої угоди. Розкриття цієї інформації свідчить про те, що:
- а) кредитний ризик, пов'язаний з фінансовими активами, які є предметом генеральної угоди про взаємну компенсацію вимог і зобов'язань, вилучається тільки тією мірою, якою фінансові зобов'язання перед тією самою зустрічною стороною будуть погашені після реалізації цих активів;
  - б) міра, якою загальні кредитні ризики, прийняті суб'єктом господарювання, зменшується завдяки генеральній угоді про взаємну компенсацію вимог і зобов'язань; вона може суттєво змінюватися протягом короткого проміжку часу після дати подання звіту, оскільки кожна операція в межах цієї угоди впливає на ризик можливих збитків.

Бажано також, щоб суб'єкт господарювання розкривав умови укладених ним генеральних угод про взаємну компенсацію вимог і зобов'язань, що визначають міру зменшення його кредитних ризиків.

79. У разі, якщо невизнані фінансові активи не пов'язані з кредитним ризиком або якщо мінімальний існуючий ризик дорівнює основній відображеній сумі боргу, номінальна вартість або інша подібна визначена в контракті сума цього інструмента розкривається відповідно до положень параграфу 54 або ж справедлива вартість розкривається відповідно до положень параграфу 84, додаткове розкриття для відповідності параграфу 73 а) не вимагається. Однак для цих самих невизнаних фінансових активів максимальні збитки, які можуть бути визнані в разі неповернення боргу (дефолту) іншою стороною основного інструмента, можуть суттєво відрізнятись від сум, розкритих відповідно до параграфів 54 та 84. Наприклад, суб'єкт господарювання може мати право пом'якшити збитки, яких у протилежному випадку йому доведеться нести шляхом згортання невизнаного фінансового активу відповідно до невизнаного фінансового зобов'язання. За таких обставин параграф 73 а) вимагає додаткового розкриття, крім того, яке має подаватися відповідно до параграфів 54 і 84.
80. Гарантії, які надаються за зобов'язаннями іншої сторони, створюють для гаранта кредитні ризики, які слід приймати до уваги при розкритті інформації, що її вимагають положення параграфу 73. Така ситуація може виникати в результаті, наприклад, операції із сек'юритизації, у якій суб'єкт господарювання не передає кредитні ризики, пов'язані з фінансовими активами, що були вилучені з його звіту про фінансовий стан. Якщо суб'єкт господарювання відповідно до умов операції зворотного придбання повинен відшкодувати кредитні збитки покупцеві зазначених активів, він розкриває характер активів, вилучених з його звіту про фінансовий стан, суму і час майбутнього руху грошових коштів, передбачених контрактом за цими активами, умови виконання зобов'язань зворотного придбання і максимальні збитки, що можуть виникнути за цим зобов'язанням. Подібним чином, якщо місцевий уряд виступає гарантом зобов'язань суб'єкта приватного сектору, що обслуговує державну інфраструктуру, слід розкривати максимальні збитки, які можуть виникнути в разі неповернення боргу (дефолту) цим суб'єктом.
81. Концентрація кредитних ризиків підлягає розкриттю, якщо вона не є очевидною в результаті розкриття іншої інформації про характер та фінансовий стан суб'єкта господарювання і створює суттєві ризики можливих збитків у випадку неповернення боргу (дефолту) іншими сторонами. Визначення суттєвої концентрації ризиків є питанням суджень керівництва з урахуванням обставин суб'єкта господарювання і його боржників.
82. Концентрація кредитних ризиків може виникати в результаті ризику, прийнятого за одним позичальником або за групою позичальників з подібними характеристиками, коли, наприклад, їх здатність виконати свої зобов'язання, за очікуваннями, може опинитися під впливом подібних змін в економічних чи в інших умовах. Риси, які можуть призвести до концентрації ризику, включають характер діяльності боржників, зокрема галузь, у якій вони працюють,

географічний регіон, де здійснюється діяльність, і рівень платоспроможності групи боржників. Наприклад, державні вугільні шахти, як правило, матимуть рахунки для розрахунків із покупцями під час реалізації їхньої продукції, ризик несплати за яку перебуває під впливом економічних змін у галузі виробництва електроенергії. Банк, який у процесі своєї діяльності надає позики на міжнародному рівні, може мати суттєву суму непогашених кредитів, наданих менш розвиненим країнам, а здатність цього банку повернути ці позики може опинитися під впливом місцевих економічних умов.

83. Розкриття концентрації кредитного ризику включає опис спільних характерних рис, які визначають кожну концентрацію, і наведення сум прийнятого максимального кредитного ризику за всіма визнаними і невизнаними фінансовими активами, для яких такі риси є спільними.

Справедлива вартість

84. ***За кожним класом фінансових активів і фінансових зобов'язань, як визнаних так і невизнаних, суб'єкт господарювання має розкривати інформацію про справедливу вартість. Якщо це вважається непрактичним (чи то з міркувань обмеженості в часі для вчасного подання звітів, чи то з погляду витрат на визначення справедливої вартості фінансового активу або фінансового зобов'язання з достатньою достовірністю), такий факт має розкриватися разом з інформацією про головні характеристики основного фінансового інструмента, притаманні його справедливій вартості.***

85. Інформація про справедливу вартість широко застосовується у фінансових цілях для визначення загального фінансового стану суб'єкта господарювання, а також у прийнятті рішень щодо окремих фінансових інструментів. Вона також є доречною для багатьох рішень, які приймаються користувачами фінансових звітів, оскільки за багатьох обставин вона відображає міркування учасників фінансових ринків стосовно теперішньої вартості очікуваного майбутнього руху грошових коштів, пов'язаного з інструментом. Інформація про справедливу вартість дає змогу порівнювати фінансові інструменти з доволі однаковими економічними характеристиками незалежно від їх мети і від того, коли й ким вони були випущені або придбані. Справедлива вартість забезпечує нейтральну основу для оцінки дій уповноваженого керівництва, вказуючи на результат його рішень придбати фінансові активи, а також узяти, зберегти або погасити фінансові зобов'язання. Якщо суб'єкт господарювання у своєму звіті про фінансовий стан не відображає фінансові активи і фінансові зобов'язання за справедливою вартістю, він надає інформацію про справедливу вартість шляхом додаткового розкриття інформації.

86. Справедлива вартість фінансового активу або фінансового зобов'язання може визначатися одним або кількома загальноприйнятими методами. Розкриття інформації щодо справедливої вартості включає розкриття прийнятого методу і будь-яких суттєвих припущень, зроблених при його застосуванні.

87. Базовим припущенням у визначенні справедливої вартості є припущення, за яким суб'єкт господарювання є постійно діючим підприємством без жодних намірів або необхідності ліквідації, суттєвого скорочення діяльності чи здійснення операції за несприятливих умов / на не вигідних засадах. Отже, справедлива вартість не є тією сумою, яку суб'єкт господарювання міг би отримати або сплатити у примусовій операції, при вимушеній ліквідації або в разі примусової реалізації майна для погашення заборгованості. Але при визначенні справедливої вартості своїх фінансових активів і фінансових зобов'язань суб'єкт господарювання враховує чинні обставини власної діяльності. Наприклад, справедлива вартість фінансового активу, щодо якого суб'єкт господарювання прийняв рішення про продаж за готівкові кошти, визначається тією сумою, яку він очікує одержати від такого продажу. Сума готівкових коштів, яка буде одержана в результаті негайної реалізації, залежатиме від низки факторів, таких як поточна ліквідність і глибина ринку для цього активу.
88. Якщо фінансовий інструмент вільно обертається на активному та ліквідному ринку, його ціна котирування на ринку забезпечує найкраще свідчення його справедливої вартості. Відповідною ціною котирування на ринку утримуваного активу або зобов'язання, що виникне, як правило, є поточна ціна покупця, а для активу, який буде придбано, або утримуваного зобов'язання є поточна пропонувана ціна чи ціна продавця. Якщо поточних цін покупця і продавця немає, ціна останньої операції може свідчити про поточну справедливу вартість, за умови, що не відбулося великої зміни економічних умов протягом періоду від дати операції до дати звітності. Якщо суб'єкт господарювання має позиції активів та зобов'язань, які відповідають одна одній, він може відповідним чином застосовувати середньоринкові ціни як основу для визначення справедливої вартості.
89. Якщо діяльність на ринку не є регулярною, ринок не є добре сформованим (наприклад, деякі позабіржові ринки) або ж обсяги торгівлі є незначними порівняно з обіговою кількістю одиниць фінансового інструмента, вартість якого підлягає визначенню, ціни котирування на ринку можуть не бути показником справедливої вартості інструмента. За таких обставин, а також у разі відсутності пропонованої ринкової ціни для визначення справедливої вартості зі ступенем достовірності, достатнім для виконання вимог цього Стандарту, можна застосувати методики оцінювання. Поширеними методиками, які закріпилися на фінансових ринках, є посилення на поточну ринкову вартість іншого, подібного за суттю інструмента, аналіз дисконтованого руху грошових коштів і моделі опціонного ціноутворення. При застосуванні аналізу дисконтованого руху грошових коштів суб'єкт господарювання використовує ставку дисконту (облікову ставку), яка дорівнює домінуючій ринковій ставці відсотка для фінансових інструментів із подібними за суттю умовами і характеристиками, у тому числі такими, як платоспроможність боржника, строк, що залишився до завершення чинності визначеної контрактом фіксованої ставки відсотка і валюти, у якій належить здійснювати платежі.

90. Справедлива вартість фінансового активу або фінансового зобов'язання для суб'єкта господарювання (незалежно від того, визначається вона за ринковою вартістю або в інший спосіб) визначається без вирахування тих витрат, які були б понесені для обміну або погашення основоположного фінансового інструмента. Витрати можуть бути порівняно незначними щодо інструментів, які обертаються на організованих, ліквідних ринках, але можуть бути значними щодо інших інструментів. Витрати на операцію можуть включати податки та мито, гонорари та комісійні, сплачені агентам, консультантам, брокерам і дилерам, а також збори регулювальних органів або фондових бірж.
91. Якщо інструмент не обертається на організованому фінансовому ринку, визначення та розкриття однієї суми, яка відображає оцінку справедливої вартості, може бути недоречним для суб'єкта господарювання. Натомість кориснішим може бути розкриття діапазону, в межах якого, як доцільно вважати, і перебуватиме справедлива вартість фінансового інструмента.
92. Якщо розкриття інформації про справедливую вартість пропускається (через неможливість визначити справедливую вартість із достатньою достовірністю), надається інформація для допомоги користувачам фінансових звітів визначити їхні власні міркування щодо обсягу можливих різниць між балансовою вартістю фінансових активів та фінансових зобов'язань і їх ринковою вартістю. Додатково до роз'яснення причини пропуску та основних характеристик фінансових інструментів, які відносяться до їх вартості, подається інформація про ринок для цих інструментів. У деяких випадках строки та умови випуску інструментів, розкриті відповідно до вимог параграфу 54, можуть давати достатню інформацію про характеристики такого інструмента. Коли керівники мають усі підстави для цього, вони можуть висловити свою думку щодо взаємозв'язку між справедливою та балансовою вартістю фінансових активів і фінансових зобов'язань, справедливую вартість яких не можна визначити.
93. Балансова вартість історичної собівартості кредиторської та дебіторської заборгованості за нормальних умов надання комерційних кредитів, як правило, наближається до справедливої вартості. Справедлива вартість депозитного зобов'язання без визначеного строку погашення також є сумою, яка підлягає виплаті за вимогою на дату звітності.
94. Інформація про справедливую вартість, пов'язана з класами фінансових активів або фінансових зобов'язань, які відображаються у звіті про фінансовий стан за іншою вартістю, ніж справедлива, подається так, щоб уможливити порівняння балансової та справедливої вартості. Відповідно, справедлива вартість визнаних фінансових активів та фінансових зобов'язань об'єднується в класи і згортається лише тією мірою, якою згортається пов'язана з ними балансова вартість. Справедлива вартість невизнаних фінансових активів та фінансових зобов'язань подається в класі або класах, відокремлених від визнаних активів, і згортається лише тією мірою, якою вони відповідають критеріям згортання для визнаних фінансових активів і фінансових зобов'язань.

Фінансові активи, які відображаються в обліку за сумою, що перевищує справедливу вартість

95. Коли суб'єкт господарювання відображає один або кілька фінансових активів за сумою, що перевищує їхню справедливу вартість, він має розкривати:

а) балансову та справедливу вартість окремих активів або відповідних групувань цих окремих активів;

б) причини незменшення балансової вартості, включаючи характер свідчення, яке забезпечує основу для судження керівників про те, що балансова вартість буде відшкодована.

96. Керівники здійснюють судження при визначенні суми, яку вони очікують відшкодувати від фінансового активу, а також при визначенні, чи зменшувати балансову вартість активу, якщо вона перевищує справедливу вартість. Інформація, яку вимагає параграф 95, надає користувачам фінансових звітів основу для розуміння суджень керівників і оцінки ймовірності зміни обставин, що може привести до зменшення балансової вартості активу в майбутньому. Коли це доречно, інформацію, яку вимагає параграф 95 а), групують так, щоб відображати причини рішення керівників не зменшувати балансову вартість.

97. Облікова політика суб'єкта господарювання щодо визнання зменшення вартості фінансових активів, яка розкривається згідно з вимогами параграфа 54, допомагає роз'яснити, чому конкретний фінансовий актив відображається за вартістю, яка перевищує справедливу вартість. Крім того, суб'єкт господарювання наводить характерні для активу причини та свідчення, які забезпечують керівникам основу для висновку про те, що балансова вартість активу буде відшкодована. Наприклад, справедлива вартість позики з фіксованою ставкою, яка призначалася для утримання до строку погашення, може зменшитися і стати нижчою від своєї балансової вартості внаслідок збільшення відсоткових ставок. За таких обставин позикодавець може не зменшувати балансову вартість, оскільки немає свідчень, щоб припускати невиконання зобов'язання позичальником.

Хеджування очікуваних майбутніх операцій

98. Коли суб'єкт господарювання відображає в обліку фінансовий інструмент як хеджування ризиків, пов'язаних з очікуваними майбутніми операціями, йому слід розкривати:

а) опис очікуваних операцій, включаючи час, до якого очікується їх здійснення;

б) опис інструментів, використовуваних для хеджування;

в) суму будь-яких відстрочених або невизнаних прибутків чи збитків, а також очікуваний час їх визнання як доходу або витрат.

99. Облікова політика суб'єкта господарювання вказує на обставини, за яких фінансовий інструмент відображається в обліку як хеджування, а також на особливості визнання та оцінки, застосовуваних до цього інструмента. Інформація, необхідна згідно з вимогами параграфа 98, допомагає користувачам фінансових звітів суб'єкта господарювання зрозуміти характер та вплив хеджування очікуваної майбутньої операції. Цю інформацію можна подавати на сукупній основі, коли позиція хеджування містить кілька очікуваних операцій або хеджування здійснено кількома фінансовими інструментами.
100. Сума, розкрита відповідно до вимог параграфа 98 в), включає всі нараховані прибутки та збитки за фінансовими інструментами, призначеними для хеджування очікуваних майбутніх операцій, незалежно від того, чи були визнані ці прибутки та збитки у фінансових звітах. Нарахований прибуток чи збиток можуть бути нереалізованими, але відображеними в балансі суб'єкта господарювання як результат відображення інструмента хеджування в балансі за справедливою вартістю; вони можуть бути невизнаними, якщо інструмент хеджування відображається на основі собівартості, або вони можуть бути реалізовані, якщо інструмент, який використовується для хеджування, продано чи погашено. Проте в кожному випадку нарахований прибуток або збиток від інструмента хеджування не визнається у звіті про фінансовий результат суб'єкта господарювання до завершення операції хеджування.

Розкриття іншої інформації

101. Розкриття додаткової інформації заохочується, коли існує ймовірність, що воно сприятиме розумінню фінансових інструментів користувачами фінансових звітів. Бажаним може бути розкриття такої інформації:
- а) загальної суми зміни справедливої вартості фінансових активів та фінансових зобов'язань, яка була визнана як дохід або витрати періоду;
  - б) загальної суми відстрочених або невизнаних прибутків чи збитків від інших інструментів хеджування, ніж ті, які пов'язані з хеджуванням очікуваних майбутніх операцій;
  - в) середньої сукупної балансової вартості протягом року визнаних фінансових активів та фінансових зобов'язань, середньої сукупної, основної, оголошеної, умовної або іншої подібної суми протягом року невизнаних фінансових активів та фінансових зобов'язань, а також середньої сукупної справедливої вартості протягом року всіх фінансових активів та фінансових зобов'язань, особливо якщо суми в касі на дату подання звітності є нехарактерними для сум у касі протягом року.

Положення перехідного періоду

- 102. Якщо немає порівняльної інформації за попередні періоди при першому застосуванні цього МСБОДС, подавати таку інформацію не потрібно.***

Дата набрання чинності

103. Цей Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку для державного сектору набирає чинності для річних фінансових звітів за періоди, що починаються 1 січня 2003 р. або пізніше. Застосування до вказаної дати заохочується.

104. Якщо суб'єкт господарювання приймає для цілей фінансової звітності принцип нарахування (визначений Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку для державного сектору) після цієї дати набрання чинності, то цей Стандарт застосовується до річних фінансових звітів суб'єкта господарювання, що охоплюють періоди, які починаються з дати прийняття облікової політики або пізніше.

Додаток 1

Керівні положення із застосування

Цей Додаток є тільки прикладом і не входить до стандартів. Мета цього Додатка – показати на прикладі застосування стандартів і допомогти з'ясувати їхній зміст, зокрема допомогти у визначенні тих аспектів цього Стандарту, які стосуються підготовки фінансових звітів.

Це керівні положення із застосування слід читати разом із Стандартом. Звертаємо увагу читачів на той факт, що наведені далі діаграми і текст містять лише загальний огляд вимог Стандарту.

Вимоги МСБО 15. Огляд

Усім суб'єктам господарювання належить ознайомитися з параграфами 1-8 Стандарту, які містять виклад сфери його застосування, і звернути увагу на визначення фінансового інструмента, а також на пов'язаний з ним коментар (параграфи 9-21). Це дозволить їм визначити, чи утримують вони фінансові інструменти і коли на них поширюється дія Стандарту.

Для суб'єктів господарювання, які утримують *тільки* фінансові активи, відповідними параграфами Стандарту будуть параграфи 48-101 (Розкриття інформації).

Для суб'єктів господарювання, які утримують *тільки* фінансові зобов'язання, відповідними параграфами Стандарту будуть параграфи 22-28 і 36-38 (Подання інформації), а також параграфи 48-72, 84-94 і 98-101 (Розкриття інформації).

Для суб'єктів господарювання, які утримують *тільки* інструменти капіталу, відповідними параграфами Стандарту будуть параграфи 22-28 і 36-38 (Подання інформації), а також параграфи 50-62 і 98-101 (Розкриття інформації).

Якщо суб'єкти господарювання утримують і фінансові активи, і фінансові зобов'язання, додатковими відповідними параграфами будуть параграфи 39-47 (Подання інформації).

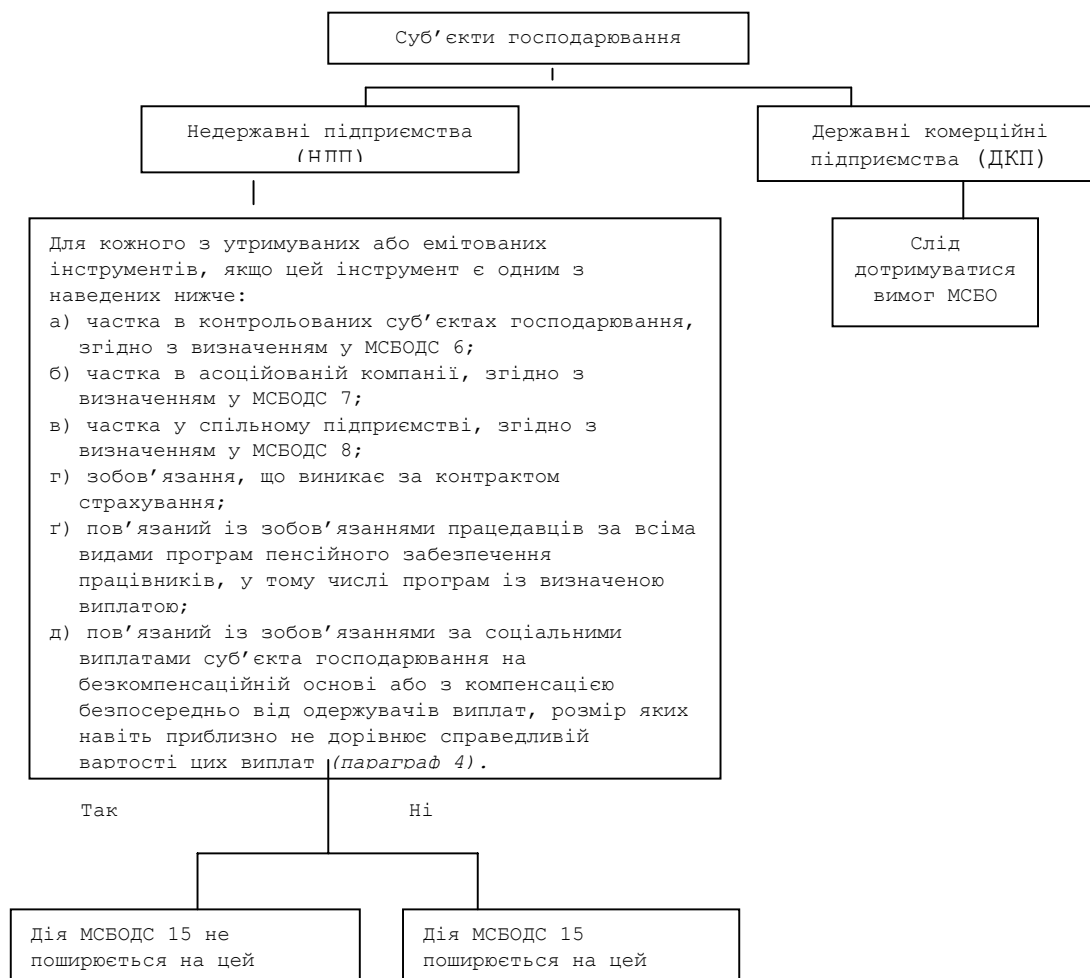
Якщо суб'єкти господарювання утримують фінансові зобов'язання і чисті активи / власний капітал, додатковими відповідними параграфами будуть параграфи 29-35 (Подання інформації).

Порівняльна інформація вимагається за всіма інструментами (див. МСБО 1 “Подання фінансових звітів”, параграфи 60-63), за винятком, у разі відсутності такої інформації, першого року застосування Стандарту (параграф 102).

Стислий виклад застосування Стандарту, вимог до подання і розкриття інформації

Цей розділ містить огляд вимог щодо фінансових активів, фінансових зобов'язань і інструментів капіталу. Запропоновані далі схеми визначають ключові параграфи Стандарту, які в тексті Стандарту наведені жирним курсивом.

Сфера застосування Стандарту

Сфера застосування. Дія цього Стандарту поширюється на суб'єкти господарювання державного сектору, які готують звіти за принципом нарахування в бухгалтерському обліку. Державні комерційні підприємства (ДКП) не включаються до сфери застосування цих МСБОДС (параграф 2), однак Керівні положення КПДС № 1 Фінансова звітність комерційних підприємств рекомендують ДКП дотримуватися положень МСБО. Цей МСБОДС також звільняє фінансові інструменти тих видів, які визначені в параграфі 4 цього Стандарту, від дотримання правил розкриття і подання інформації, визначених у цьому Стандарті. Коментар щодо цих фінансових інструментів, на які не поширюється сфера дії Стандарту, можна знайти у параграфах 5 – 8.

Подання: емітовані фінансові інструменти

Цей Стандарт визначає вимоги до подання фінансових інструментів. Фінансові інструменти можуть бути класифіковані як фінансові активи, фінансові зобов'язання або інструменти капіталу. Ці умови визначено в параграфі 9 цього Стандарту. Додаткове обговорення, яке уточнює визначені терміни і конкретні складові фінансового інструмента, наводяться в параграфах 10-21 з викладом коментарів. Приклади фінансових інструментів, охоплених цим Стандартом, включені в Додаток 2 (параграфи А3-А16).

Класифікація. Цей Стандарт вимагає від емітента фінансового інструмента класифікувати цей інструмент або його складові як фінансові зобов'язання або як чисті активи / власний капітал (параграф 22). Коментар у параграфах 23-28 надає користувачам керівні положення для визначення характеру окремого інструмента з метою сприяння послідовності класифікації серед користувачів. Параграфи А18-А21 Додатка 2 містять приклади інструментів, які слід класифікувати як зобов'язання або як чисті активи / власний капітал.

Імовірно, що деякі суб'єкти господарювання державного сектору будуть випускати складні фінансові інструменти (параграф 30). У разі випуску таких інструментів цей Стандарт вимагає розмежованої класифікації і розкриття складових фінансових зобов'язань і чистих активів / капіталу (параграф 29). Коментар у параграфах 31-33 і в Додатку 2 (у параграфах А22 та А23) розглядає й обговорює різні випадки, які вимагають розмежованої класифікації. Параграфи 34 і 35 визначають два методи, за якими особи, що готують звіти, можуть визначити балансову вартість для окремих

компонентів, а Додаток 2 (параграф A24) містить приклад визначення вартості цих елементів.

Відсотки, дивіденди, збитки і прибутки. Цей Стандарт визначає, коли такі статті належить класифікувати як доходи або витрати або ж дебетувати їх безпосередньо на чисті активи / власний капітал (параграф 36). Подальші керівні положення щодо застосуванні Стандарту і уточнення зазначеної класифікації наведено в параграфах 37 і 38.

Згортання. Цей Стандарт визначає, коли суб'єкт господарювання повинен згортати фінансові активи і фінансові зобов'язання у звіті про фінансовий стан (параграф 39). Подальший коментар містить пояснення відмінностей між згортанням інструментів і припиненням визнання інструмента (параграф 41), висвітлює умови, які необхідні для згортання (параграфи 42-45), наведено також приклади ситуацій, за яких згортання не допускається (параграфи 46 та 47). Параграф 40 містить приклад необхідного згортання інструментів з приміткою про те, що за інших обставин доречним буде їх відокремлене подання відповідно до характеристик інструментів – як активи або як зобов'язання. Додаток 2 (параграф A25) зазначає, що синтетичні інструменти не слід згортати з компонентами фінансових активів і фінансових зобов'язань, за винятком випадків, коли вони відповідають критеріям згортання, детально визначеним у параграфі 39.

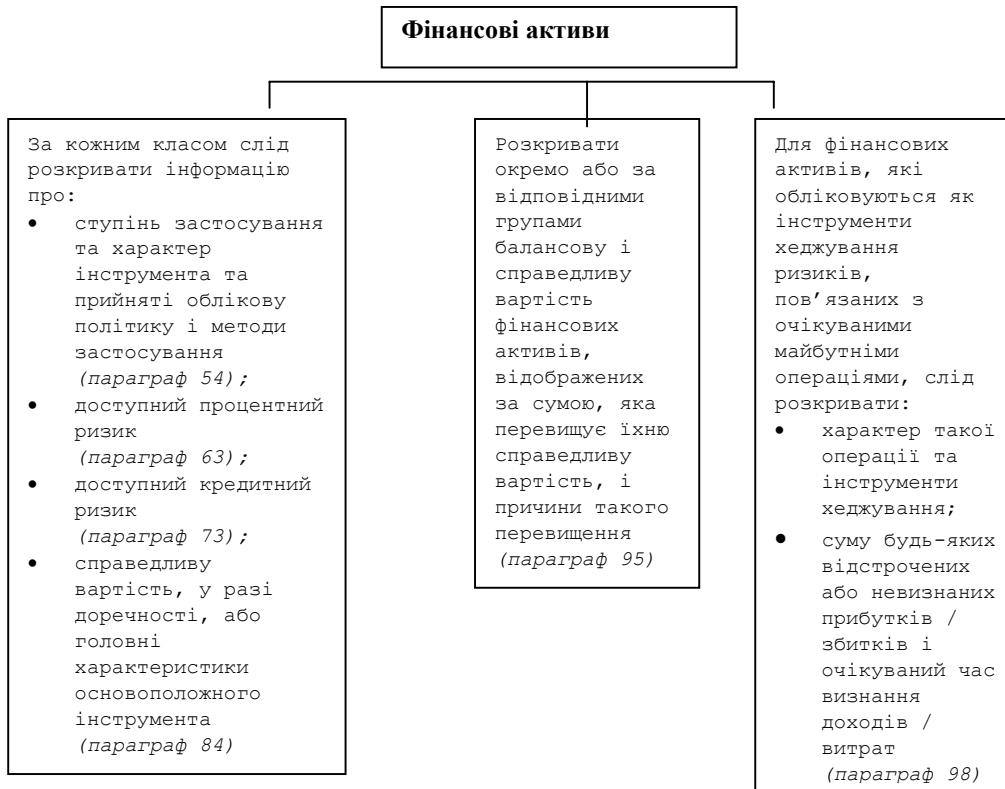
Подальше обговорення згортання і розкриття інформації, яке допускається в цих випадках, наведено в параграфах 77, 78 і 94 цього Стандарту.

Розкриття інформації

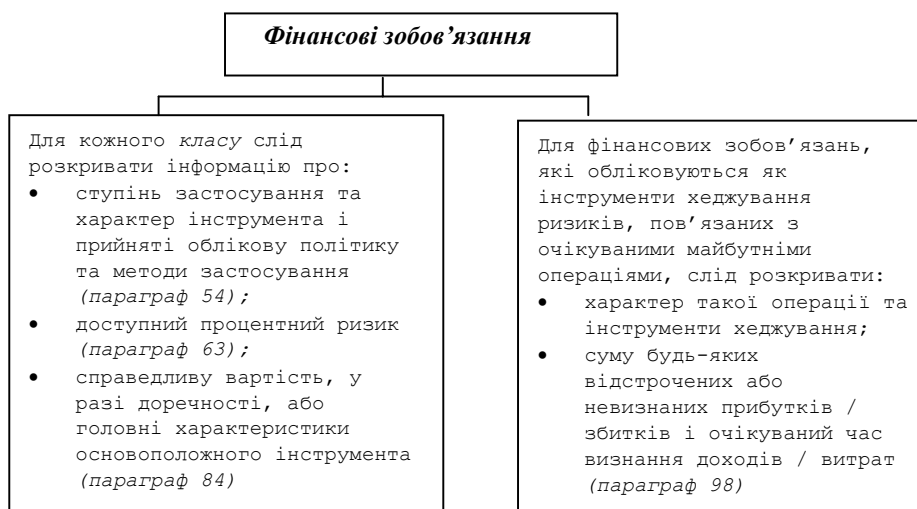
Політика управління ризиками

Суб'єкт господарювання має надавати опис своєї політики управління ризиками та її цілей (параграф 50).

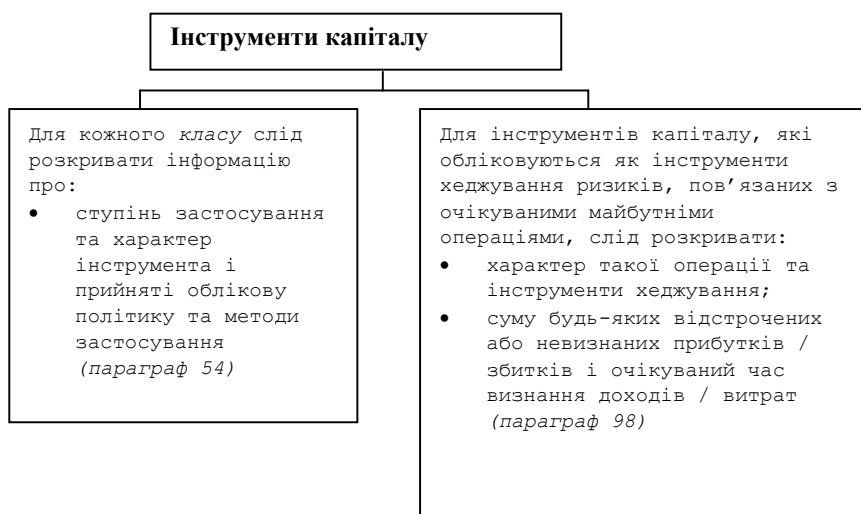
Розкриття інформації про фінансові активи

Розкриття інформації про фінансові зобов'язання

Розкриття інформації про інструменти власного капіталу

Докладний приклад необхідного розкриття інформації про фінансові інструменти відповідно до вимог цього Стандарту наведений у Додатку 3.

Ризик. Розгляд різних форм ризику, пов'язаного з фінансовими інструментами, міститься в параграфі 49 Стандарту. Тоді як цей Стандарт вимагає розкриття політики і цілей управління ризиками (параграф 50), пов'язаний з ним коментар у параграфах 51-53 зазначає, що, крім конкретного висвітлення, яке вимагається згідно з положеннями параграфа 50, формат, місце і рівень деталізації є питаннями суджень керівництва.

Строки, умови та облікова політика. Цей Стандарт вимагає розкриття характеру фінансових інструментів і ступеня їх застосування, а також прийнятої облікової політики і методів (параграф 54). Коментар у параграфах 55-62 і в Додатку 2 (параграфи A26 і A27) надає керівні положення щодо видів інформації, яка може виявитися доречною, а також наводить приклади, коли розкриття такої інформації є обґрунтованим.

Відсотковий ризик. Причини розкриття інформації про доступний відсотковий ризик згідно з вимогами параграфа 63 і керівні положення щодо типу інформації, яка має розкриватися у звітах, наведено в коментарі (параграфи 64-70). Указівки для подання цієї інформації містять параграфи 71 та 72.

Кредитний ризик. Причини розкриття інформації про кредитний ризик за фінансовими активами суб'єкта господарювання міститься в параграфах 74 та 75 Стандарту. Коментар у параграфах 76-83 пропонує читачам приклади та обговорення випадків, коли додаткова інформація про кредитний ризик є бажаною й обґрунтованою.

Справедлива вартість. Параграф 85 пояснює, чому цей Стандарт вимагає розкриття інформації про справедливу вартість. Розгляд визначення суми справедливої вартості міститься в параграфах 86-91, а також у параграфі 93 Стандарту.

Параграф 84 подає інформацію, яка полегшує підготовку звітів, оскільки дозволяє не розкривати справедливу вартість за кожним класом фінансових активів, якщо таке розкриття не є доречним з огляду на час і витрати, яких воно вимагає. Обговорення цього дозволу, а також інформації, яка підлягає розкриттю, міститься в коментарі параграфа 92.

Якщо класи фінансових активів або фінансових зобов'язань відображаються не за їх справедливою вартістю, а в інший спосіб, параграф 94 зауважує, що така інформація має подаватися у вигляді, який дозволяє порівнювати балансову і справедливу вартість.

Фінансові активи, які відображаються в обліку за сумою, що перевищує справедливу вартість. У деяких випадках керівництво вирішує не зменшувати балансову вартість фінансових активів до їх справедливої вартості. У таких випадках параграф 95 вимагає певного розкриття. Параграфи 96 і 97 пропонують обговорення з цього питання.

Хеджування очікуваних майбутніх операцій. Параграф 98 вимагає певного розкриття фінансових інструментів, які використовуються для хеджування ризиків, пов'язаних

з очікуваною майбутньою операцією. Параграф 99 пояснює, чому розкриття цієї інформації є важливим і де така інформація може подаватися на сукупній основі. Параграф 100 уточнює види статей, які мають включатися відповідно до параграфа 98 в) стосовно розкриття будь-якого відстроченого або невизнаного прибутку або збитку.

Розкриття іншої інформації. Цей Стандарт заохочує до розкриття інформації, яка може забезпечити краще розуміння фінансових інструментів користувачами. Приклади такого розкриття інформації наведені в параграфі 101.

Приклади застосування Стандарту

Цей Додаток є тільки прикладом і не входить до стандартів. Мета цього Додатка – показати на прикладі застосування стандартів і допомогти з'ясувати їхній зміст

- A1. Цей Додаток пояснює та ілюструє застосування певних аспектів Стандарту до різних поширених фінансових інструментів. Докладні приклади є лише ілюстративними і не обов'язково відображають єдину основу для застосування Стандарту за конкретних обставин, що розглядаються. Зміна одного або двох із факторів, передбачених у прикладах, може призвести до суттєво відмінних висновків щодо належного подання або розкриття інформації про конкретний фінансовий інструмент. У цьому Додатку не розглядається застосування всіх вимог Стандарту. В усіх випадках переважну силу мають положення Стандарту.
- A2. Цей Стандарт не розглядає визнання або оцінку фінансових інструментів. Можна припускати застосування деяких методів визнання та оцінки як прикладів, але вони не є обов'язковими.

Визначення

Поширені типи фінансових інструментів, фінансових активів та фінансових зобов'язань

- A3. Валюта (грошові кошти) є фінансовим активом, оскільки вона являє собою засіб обміну, а отже, є основою, на якій усі операції оцінюються, вимірюються та відображаються у фінансових звітах. Депозит грошових коштів у банку або в подібній фінансовій установі є фінансовим активом, оскільки він являє собою контрактне право вкладника отримувати грошові кошти від установи або виписувати чек чи інший подібний інструмент на залишок на користь кредитора для сплати фінансового зобов'язання.
- A4. Поширеними прикладами фінансових активів, які являють собою контрактне право отримувати грошові кошти в майбутньому, та відповідних фінансових зобов'язань, які являють собою контрактне зобов'язання сплачувати грошові кошти в майбутньому, є:
- а) дебіторська та кредиторська заборгованість від торговельних операцій;
  - б) векселі до отримання та погашення;
  - в) позики до отримання та погашення;
  - г) облігації до отримання та погашення.
- У кожному випадку контрактне право однієї сторони отримати (або

зобов'язання сплатити) грошові кошти узгоджується з відповідним зобов'язанням сплатити (або правом отримати) іншої сторони.

- A5. Іншим типом фінансового інструмента є такий, при якому економічні вигоди, які підлягають отриманню або передачі, являють собою інший, ніж грошові кошти, фінансовий актив. Наприклад, вексель, який підлягає сплаті в державних облігаціях, надає утримувачеві контрактне право отримувати, а емітентові – контрактне зобов'язання передавати державні облігації, а не грошові кошти. Облігації – це фінансові активи, оскільки вони є зобов'язаннями держави-емітента сплатити грошові кошти. Отже, вексель – це фінансовий актив утримувача векселя та фінансове зобов'язання емітента векселя.
- A6. Відповідно до МСБОДС 13, фінансова оренда відображається в обліку як продаж із відстроченою оплатою. Контракт про оренду вважається здебільшого правом орендодавця отримувати та зобов'язанням орендаря сплачувати потік платежів, які, по суті, є однаковими зі змішаними виплатами основної суми та відсотків за угодою про надання позики. Орендодавець відображає інвестиції як суму, яка підлягає отриманню за договором про оренду, а не самий орендований актив. З іншого боку, операційна оренда вважається переважно незавершеним контрактом, який зобов'язує орендодавця забезпечити використання активу протягом майбутніх періодів в обмін на компенсацію, подібну до гонорару за послугу. Орендодавець продовжує відображати в обліку сам орендований актив, а не будь-яку суму, що підлягає отриманню в майбутньому відповідно до договору. Так само, фінансова оренда вважається фінансовим інструментом, а операційна оренда не вважається фінансовим інструментом (за винятком окремих платежів, які підлягають отриманню та сплаті на поточний момент).

Інструменти капіталу

- A7. Застосування інструментів капіталу не є поширеним серед суб'єктів господарювання державного сектору, за винятком частково приватизованих ДКП. Прикладами інструментів капіталу є звичайні акції, певні типи привілейованих акцій, а також варанти або опціони для підписки на звичайні акції чи придбання їх у емітента – суб'єкта господарювання. Зобов'язання суб'єкта господарювання випустити свої власні інструменти капіталу в обмін на фінансові активи іншої сторони не є потенційно несприятливим, оскільки воно спричиняє збільшення власного капіталу і не може призвести до збитків суб'єкта господарювання. Ймовірність того, що наявні утримувачі часток у суб'єкті господарювання можуть виявити зниження справедливої вартості їхніх часток у результаті зобов'язання, не робить зобов'язання несприятливим для самого суб'єкта господарювання.
- A8. Опціон або інший подібний інструмент суб'єкта господарювання, який надає йому право повторно викупити свої власні інструменти капіталу, не є фінансовим активом суб'єкта господарювання. Суб'єкт господарювання не одержуватиме грошові кошти або будь-який інший фінансовий актив через здійснення опціону. Здійснення опціону не є потенційно сприятливим для суб'єкта господарювання, оскільки воно призводить до зменшення власного капіталу та впливу активів. Будь-яка зміна власного капіталу, відображена

суб'єктом господарювання в обліку, в результаті викупу та анулювання його власних інструментів капіталу являє собою передачу між тими утримувачами інструментів фінансового капіталу, які віддали свою частку, і тими, які продовжують утримувати частку, яка не є прибутком або збитком суб'єкта господарювання.

Похідні фінансові інструменти

- A9. Після їх випуску похідні фінансові інструменти надають одній стороні контрактне право обмінювати фінансовий актив з іншою стороною за умов, що є потенційно сприятливими, або фінансове зобов'язання обмінювати фінансові активи з іншою стороною за умов, що є потенційно несприятливими. Деякі інструменти втілюють як право, так і зобов'язання здійснювати обмін. Оскільки умови обміну визначаються після випуску похідного інструмента, то зі зміною цін на фінансових ринках ці умови можуть стати або сприятливими, або несприятливими.
- A10. Опціон "пут" або "кол" для обміну фінансових інструментів надає утримувачеві право отримувати можливі майбутні економічні вигоди, пов'язані зі змінами справедливої вартості фінансового інструмента, який є в основі контракту. Навпаки, продавець опціону приймає зобов'язання відмовитися від можливих майбутніх економічних вигод або понести можливі збитки від економічних вигод, пов'язаних зі змінами справедливої вартості основного фінансового інструмента. Контрактне право утримувача та контрактне зобов'язання продавця відповідають визначенню, відповідно, фінансового активу та фінансового зобов'язання. Фінансовий інструмент, який лежить в основі опціонного контракту, може бути будь-яким фінансовим активом, включаючи акції та інструменти, які приносять відсотковий дохід. Опціон може вимагати від продавця скоріше випуску боргового інструмента, ніж передачі фінансового активу; але інструмент, який є базовим для цього опціону, залишатиметься фінансовим активом утримувача в разі здійснення опціону. Право утримувача опціону обмінювати активи за потенційно сприятливих умов та зобов'язання продавця обмінювати активи за потенційно несприятливих умов відрізняються від базових активів, які підлягають обміну після здійснення опціону. На характер права утримувача та зобов'язання продавця не впливає ймовірність того, що опціон буде здійснено. Опціон на купівлю або продаж іншого активу, крім фінансового (наприклад, товару), не створює фінансового активу або фінансового зобов'язання, оскільки він не відповідає визначенню щодо отримання або передачі фінансових активів чи обміну фінансових інструментів.
- A11. Ще одним прикладом похідного фінансового інструмента є форвардний контракт, який має бути здійсненим через шість місяців, протягом яких одна сторона (покупець) обіцяє віддати грошові кошти сумою 1000000 в обмін на державні облігації з фіксованою ставкою номінальною вартістю 1000000, а інша сторона (продавець) обіцяє передати державні облігації з фіксованою ставкою номінальною вартістю 1000000 в обмін на грошові кошти сумою 1000000. Протягом шести місяців обидві сторони мають контрактне право та контрактне зобов'язання на обмін фінансових інструментів. Якщо ринкова ціна державних облігацій зростає вище 1000000, умови будуть сприятливими для покупця і

несприятливими для продавця; якщо ринкова ціна падає нижче 1000000, результат буде протилежним. Покупець має як контрактне право (фінансовий актив), подібне до права щодо утриманого опціону "кол", так і контрактне зобов'язання (фінансове зобов'язання), подібне до зобов'язання за проданим опціоном "пут"; продавець має контрактне право (фінансовий актив), подібне до права за утриманим опціоном "пут", та контрактне зобов'язання (фінансове зобов'язання), подібне до зобов'язання за проданим опціоном "кол". Як і в разі опціонів, ці контрактні права та контрактні зобов'язання являють собою фінансові активи і фінансові зобов'язання, які є відокремленими та відмінними від основного фінансового інструмента (облігації та грошові кошти, які підлягають обміну). Суттєва різниця між форвардним контрактом та опціонним контрактом полягає в тому, що обидві сторони, котрі укладають форвардний контракт, мають зобов'язання, яке необхідно виконати в узгоджений час, тоді як виконання за опціонним контрактом відбувається, тільки якщо утримувач опціону вирішує здійснити його.

- A12. Багато інших типів похідних інструментів утілюють право або зобов'язання здійснити майбутній обмін, включаючи відсоткові та валютні свопи, відсоткові контракти з верхньою межею, мінімальною та максимальною ставкою, зобов'язання за кредитами, випуск векселів та акредитивів. Контракт на відсотковий своп можна розглядати як варіант форвардного контракту, за яким сторони укладають угоду про здійснення низки майбутніх обмінів сум грошових коштів, причому одна сума розраховується згідно з плаваючою відсотковою ставкою, а друга – шляхом посилання на фіксовану відсоткову ставку. Ф'ючерсні контракти є іншим варіантом форвардних контрактів, відрізняючись переважно тим, що ці контракти стандартизовані та мають вільний обіг на біржі.

Товарні контракти та фінансові інструменти, індексовані відносно ціни товару

- A13. Як указує параграф 18 цього Стандарту, контракти, які передбачають розрахунки шляхом отримання або передачі тільки фактично наявного активу (наприклад опціони, ф'ючерсні або форвардні контракти на срібло), не є фінансовими інструментами. Багато товарних контрактів – саме такого типу. Деякі з них стандартизовані за формою і мають вільний обіг на організованих ринках майже так само, як деякі похідні фінансові інструменти. Наприклад, товарний ф'ючерсний контракт можна легко придбати та продати за грошові кошти, оскільки він зареєстрований для торгівлі на біржі і може багато разів переходити з рук в руки. Проте сторони, які купують та продають контракт, фактично торгують основним товаром. Спроможність продавати або купувати товарний контракт за грошові кошти, легкість, із якою їх можна купити або продати, та можливість домовлятися про розрахунки в грошових коштах за зобов'язання отримувати або постачати товар не змінюють основний характер контракту так, щоб утворився фінансовий інструмент.

- A14. Контракт, який передбачає отримання або передачу фактично наявних активів, не створює фінансовий актив однієї сторони та фінансове зобов'язання іншої, доки відповідна плата не буде відстроченою на час після дати, коли фактично наявний актив передається. Саме це відбувається при придбанні або продажу товарів за торговим кредитом.

- A15. Деякі контракти є індексованими відносно ціни товару, але не пов'язані з

розрахунками шляхом фізичного отримання або передачі товару. Вони передбачають розрахунки шляхом сплати грошових коштів, які визначаються відповідно до формул у контракті, а не сплати фіксованих сум. Наприклад, основна сума облігації може бути розрахована шляхом застосування ринкової ціни на нафту, яка превалює при погашенні облігації, до фіксованої кількості нафти. Основна сума індексується згідно з ціною на товар, але сплачується тільки грошовими коштами. Такий контракт являє собою фінансовий інструмент.

A16. Визначення фінансового інструмента охоплює також контракт, який формує нефінансовий актив або зобов'язання додатково до фінансового активу або зобов'язання. Такі фінансові інструменти часто надають одній стороні право опціону на обмін фінансового активу на нефінансовий актив. Наприклад, облігація, індексована щодо ціни на нафту, може надати утримувачеві право отримувати потік платежів за фіксованою періодичною відсотковою ставкою та фіксовану суму грошових коштів після строку погашення з опціоном обміну основної суми на фіксовану кількість нафти. Бажання здійснювати такий опціон буде варіюватися час від часу залежно від справедливої вартості нафти відповідно до коефіцієнта обміну грошових коштів на нафту, який мають облігації. Наміри утримувача облігації щодо здійснення опціону не впливають на сутність складових активів. Фінансовий актив утримувача та фінансове зобов'язання емітента роблять облігацію фінансовим інструментом – незалежно від інших типів активів та зобов'язань, які також створюються.

A17. Хоча цей Стандарт не було розроблено для застосування до товарних або інших контрактів, які не відповідають визначенню фінансового інструмента, суб'єкт господарювання може розглядати доцільність застосування відповідних положень Стандарту про розкриття інформації до таких контрактів.

Зобов'язання та чисті активи / власний капітал

A18. Суб'єкти господарювання державного сектору не часто вдаються до практики випуску інструментів капіталу. Однак, якщо це відбувається, емітентам порівняно легко класифікувати певні типи фінансових інструментів як зобов'язання або як чисті активи / власний капітал. Приклади інструментів капіталу включають звичайні акції та опціони, які у випадку здійснення вимагатимуть від утримувача опціону випускати звичайні акції. Звичайні акції не зобов'язують емітента передавати активи акціонерам, окрім випадків, коли емітент офіційно сплачує дивіденди і стає юридично зобов'язаним перед акціонерами сплачувати їх. Таке може відбуватися після оголошення дивіденду або якщо суб'єкт господарювання ліквідується і будь-які активи, що залишаються після виконання всіх зобов'язань, підлягають виплаті акціонерам.

“Вічні” (безстрокові) боргові інструменти

A19. Безстрокові ("вічні") боргові інструменти, наприклад, безстрокові ("вічні") облігації, боргові зобов'язання та векселі, забезпечені капіталом, як правило, надають утримувачеві контрактне право отримувати платежі за рахунок відсотків на фіксовані дати, які поширюються на невизначене майбутнє, без

права або з правом повернути основну суму за умов, які роблять це дуже мало ймовірним або дуже далеким у майбутньому. Наприклад, суб'єкт господарювання може випустити фінансовий інструмент, який вимагає здійснення довічно щорічних платежів, що дорівнюють оголошеній відсотковій ставці 8%, застосованій до оголошеної, номінальної або основної суми 1000. За припущенням, що 8% є ринковою відсотковою ставкою інструмента на момент випуску, емітент бере контрактне зобов'язання здійснити потік майбутніх виплат відсотків, справедлива вартість (теперішня вартість) яких дорівнює 1000. Утримувач і емітент інструмента мають, відповідно, фінансовий актив та фінансове зобов'язання, що дорівнюють 1000, та відповідний відсотковий дохід і витрати, які довічно дорівнюють 80 кожного року.

Привілейовані акції

A20. Привілейовані акції можуть випускатися з різними правами. Класифікуючи привілейовану акцію як зобов'язання або чисті активи / капітал, суб'єкт господарювання визначає конкретні права, які додаються до акції з метою визначення, чи має вона основну характеристику фінансового зобов'язання. Наприклад, привілейована акція, яка передбачає викуп (погашення) на конкретну дату або за правом опціону утримувача, відповідає визначенню фінансового зобов'язання, якщо емітент має зобов'язання передати фінансові активи утримувачеві акції. Неспроможність емітента (внаслідок відсутності коштів чи через правові обмеження) виконати зобов'язання щодо погашення привілейованої акції (якщо він зобов'язаний зробити це за контрактом) не звільняє його від зобов'язання. Опціон емітента на викуп акцій не відповідає визначенню фінансового зобов'язання, оскільки він не має поточного права передавати фінансові активи акціонерам. Викуп акцій віддається повністю на розсуд емітента. Проте зобов'язання може виникнути, коли емітент акцій здійснює опціон, як правило, офіційно повідомляючи акціонерів про намір викупити акції.

A21. Якщо привілейовані акції не підлягають викупу, відповідна класифікація визначається іншими правами, які можуть додаватися до акцій. Якщо виплата дивідендів утримувачам привілейованих акцій (кумулятивних чи некумулятивних) здійснюється на розсуд емітента, акції є інструментами капіталу.

Складні фінансові інструменти

A22. Параграф 29 цього Стандарту застосовується до обмеженої групи складних інструментів для того, щоб емітенти в своїх звітах про фінансовий стан подавали окремо компоненти зобов'язань та власного капіталу. Параграф 29 не розглядає складні інструменти з погляду утримувачів.

A23. Поширеною формою складних інструментів є боргові цінні папери із закладеним опціоном конвертування, наприклад облігації, які можна конвертувати у звичайні акції емітента. Параграф 29 цього Стандарту вимагає від емітента такого фінансового інструмента окремо подавати компонент

зобов'язання і компонент власного капіталу в балансі, починаючи з їх первісного визнання:

- а) зобов'язання емітента здійснювати за графіком виплати відсотків і основної суми боргу являє собою фінансове зобов'язання, яке існує, поки інструмент не конвертується. Спочатку справедлива вартість компонента зобов'язань є теперішньою вартістю визначеного контрактом потоку майбутнього руху грошових коштів, дисконтованого за відсотковою ставкою, що застосовується на цей момент на ринку до інструментів, які мають зіставний кредитний статус та забезпечують в основному такий самий рух грошових коштів, за тих самих умов, але без опціону конвертування;
  - б) інструмент капіталу є закладеним у контракті опціоном на конвертування зобов'язання у чисті активи / власний капітал емітента. Справедлива вартість опціону складається з часової та "внутрішньої" вартості, якщо така є. Внутрішня вартість опціону або іншого похідного інструмента є перевищенням (за наявності) справедливої вартості основного фінансового інструмента над контрактною ціною, за якою основний інструмент слід купувати, випускати, продавати або обмінювати. Часова вартість похідного інструмента є його справедливою вартістю за вирахуванням внутрішньої вартості. Часова вартість пов'язана з тривалістю строку, який залишився до погашення або до закінчення строку дії похідного інструмента. Вона відображає прибуток, заздалегідь відомий утримувачеві похідного інструмента, від неутримання основного інструмента, витрати, яких уникає утримувач похідного інструмента тому, що не повинен фінансувати основний інструмент, а також вартість, оснований на ймовірності, що внутрішня вартість похідного інструмента буде зростати до строку погашення або закінчення дії завдяки майбутньому коливанню справедливої вартості основного інструмента. Як правило, опціони, закладені в конвертовані облігації або подібні інструменти, не мають внутрішньої вартості на момент випуску.
- A24. У параграфі 34 цього Стандарту описується, як можна оцінювати компоненти складного фінансового інструмента при первісному визнанні. Наступний приклад докладно ілюструє, як можна здійснювати такі оцінки.

Суб'єкт господарювання випускає 2000 облігацій, які можна конвертувати, на початку року 1. Строк погашення облігацій становить три роки, вони випускаються номіналом 1000 за облігацію, що дає загальне надходження в 2000000. Відсоток підлягає щорічній виплаті в кінці періоду за номінальною річною відсотковою ставкою 6%. Кожна облігація підлягає конвертуванню в 250 звичайних акцій у будь-який час до строку погашення.

Коли облігації були випущені, домінуюча ринкова відсоткова ставка для подібних боргових інструментів без опціонів конвертування становила 9%. На дату випуску ринкова ціна однієї звичайної акції становила 3. Дивіденди, які очікуються протягом трирічного періоду погашення облігацій, дорівнюють 0,14 на одну акцію наприкінці кожного року. Безризикова річна відсоткова ставка за трирічний період становить 5%.

Оцінка ліквідаційної вартості компонента інструмента капіталу

Згідно з цим підходом, першим оцінюється компонент зобов'язань і різниця між надходженнями від випуску облігацій та справедливою вартістю зобов'язання відноситься на компонент чистих активів / власного капіталу. Теперішня вартість компонента зобов'язання розраховується із застосуванням дисконтної ставки в 9%, ринкової відсоткової ставки для подібних облігацій без права конвертування, як показано нижче.

Теперішня вартість основної суми – 2000000, підлягає сплаті наприкінці трьох років	1544367
Теперішня вартість відсотків – 120000, підлягає сплаті щорічно наприкінці періоду протягом трьох років	<u>303755</u>
Компонент зобов'язання, всього	1848122
Компонент інструмента капіталу (шляхом вирахування)	<u>151878</u>
Надходження від випуску облігацій	<u>2000000</u>

Оцінка вартості компонента чистих активів / власного капіталу за моделлю опціонного ціноутворення

Моделі опціонного ціноутворення можна прямо застосовувати для визначення справедливої вартості опціонів конвертування замість вирахування, як було показано вище. Моделі опціонного ціноутворення часто використовуються фінансовими установами для визначення ціни щоденних операцій. Існує багато моделей, з яких модель Блека-Шоулза є найбільш відомою, а також багато варіантів цих моделей. Наступний приклад ілюструє застосування варіанта моделі Блека-Шоулза з використанням таблиць, які є в підручниках із фінансів та в інших джерелах. Етапи застосування цього варіанта зазначеної моделі наведено нижче.

Відповідно до цієї моделі, спочатку слід обчислити дві суми, які застосовуються в таблицях оцінки опціонів:

і) стандартне відхилення пропорційних змін справедливої вартості активу в основі опціону, помножене на квадратний корінь часу, який залишився до закінчення строку дії опціону.

Ця сума пов'язана з можливістю сприятливих (та несприятливих) змін у ціні активу, який лежить в основі опціону; в такому випадку це звичайні акції суб'єкта господарювання, який випускає облігації, що конвертуються. Коливання прибутковості активу в основі визначається стандартним відхиленням прибутковості. Чим вище стандартне відхилення, тим більша справедлива вартість опціону. В наведеному прикладі припускається, що стандартне відхилення річної прибутковості акцій становить 30%. Час, який залишився до закінчення строку дії права на конвертування, становить три роки. Стандартне відхилення пропорційних

змін справедливої вартості акцій, помножене на квадратний корінь із часу, який залишився до строку закінчення дії опціону, визначається так:

$$0,3 \times \sqrt{3} = \underline{0,5196}$$

ii) відношення справедливої вартості активу в основі опціону до теперішньої вартості ціни здійснення опціону.

Ця сума пов'язує теперішню вартість активу в основі опціону з ціною, яку утримувач опціону має сплатити для отримання цього активу і яка пов'язана з внутрішньою вартістю опціону. Чим вища ця сума, тим більша справедлива вартість опціону "кол". У цьому прикладі – ринкова вартість кожної акції після випуску облігацій дорівнює 3. Теперішня вартість очікуваних дивідендів протягом строку дії опціону вираховується з ринкової ціни, оскільки виплата дивідендів зменшує справедливу вартість акцій, а отже, справедливу вартість опціону. Теперішня вартість дивіденду 0,14 на акцію наприкінці кожного року, дискontована за безризиковою ставкою 5%, дорівнює 0,3813. Отже, теперішня вартість активу в основі опціону становить:

$$3 - 0,3813 = 2,6187 \text{ на акцію.}$$

Теперішня вартість ціни здійснення опціону дорівнює 4 на акцію, дискontована за безризиковою ставкою 5% протягом трьох років при припущенні, що облігації конвертуються при погашенні, або 3,4554. Таким чином, відношення можна визначити як:

$$2,6187 \div 3,4554 = \underline{0,7579}$$

Опціон на конвертування облігацій є формою опціону "кол". Таблиця визначення вартості опціону "кол" указує, що при двох величинах, обчислених вище (тобто, 0,5196 та 0,7579), справедлива вартість опціону приблизно дорівнює 11,05% справедливої вартості активу в основі.

Отже, оцінку вартості опціонів конвертування можна обчислити як:

$$0,1105 \times 2,6187 \text{ на акцію} \times 250 \text{ акцій} - \text{на облігацію} \times 2000 \text{ облігацій} = \underline{144683}$$

Справедлива вартість боргового компонента складного інструмента, обчислена вище за методом теперішньої вартості плюс справедлива вартість опціону, обчислена за методом опціонного ціноутворення Блека-Шоулза, не дорівнює надходженням сумою 2000000 від випуску облігацій, які можна конвертувати (тобто $1848122 + 144683 = 1992805$). Незначну різницю можна пропорційно розподілити на справедливу вартість обох компонентів, щоб отримати справедливу вартість зобов'язання в 1854794 та справедливу вартість опціону 145206.

Згортання фінансового активу та фінансового зобов'язання

A25. Цей Стандарт не передбачає особливого підходу до так званих "синтетичних інструментів", що являють собою групи окремих фінансових інструментів, які купуються та утримуються для імітації характеристик іншого інструмента. Наприклад, довгостроковий борговий інструмент з плаваючою ставкою у

сполученні з відсотковим свопом, пов'язаним з отриманням "плаваючих" виплат та сплатою "фіксованих" платежів, синтезує довгостроковий борговий інструмент з плаваючою ставкою. Кожний з окремих компонентів "синтетичного інструмента" являє собою контрактне право або зобов'язання зі своїми власними умовами і строками, і кожний з них можна передавати окремо або окремо здійснювати розрахунки. Кожен компонент доступний ризикам, що можуть відрізнитися від тих ризиків, яким доступні інші компоненти. Відповідно, якщо один компонент "синтетичного інструмента" є активом, а інший – зобов'язанням, вони не згортаються, а подаються у звіті про фінансовий стан на нетто-основі, якщо тільки вони не відповідають критеріям згортання, наведеним у параграфі 39 цього Стандарту. Таке відбувається нечасто. Надається розкриття інформації про суттєві умови та строки кожного фінансового інструмента, який є компонентом "синтетичного інструмента" без урахування існування "синтетичного інструмента", хоча суб'єкт господарювання може додатково зазначити характер взаємозв'язку між компонентами (див. параграф 58 цього Стандарту).

Розкриття інформації

A26. Параграф 60 цього Стандарту містить перелік прикладів широких категорій проблем, які, в разі їх суттєвості, суб'єкт господарювання розглядає при розкритті облікової політики. У кожному випадку суб'єкт господарювання обирає один з двох або кількох облікових підходів. У наведеному далі огляді детально розглядаються приклади параграфа 60 та подаються інші приклади обставин, за яких суб'єкт господарювання розкриває свою облікову політику:

- а) суб'єкт господарювання може придбати або випустити фінансовий інструмент, за яким зобов'язання кожної сторони є частково або повністю невиконаними (іноді його називають невиконаним контрактом або контрактом, що підлягає виконанню в майбутньому). Такий фінансовий інструмент може бути пов'язаним з майбутнім обміном, і виконання може залежати від майбутньої події. Наприклад, ні право, ні зобов'язання здійснити обмін за форвардним контрактом не спричиняють ніякої операції з основним фінансовим інструментом до закінчення строку дії контракту, але право та зобов'язання є, відповідно, фінансовим активом та фінансовим зобов'язанням. Так само, фінансова гарантія не вимагає від гаранта прийняття зобов'язань перед утримувачем гарантованого боргового інструмента, доки не відбудеться подія невиконання зобов'язань. Проте гарантія є фінансовим зобов'язанням гаранта, оскільки вона є контрактним зобов'язанням обміняти один фінансовий інструмент (як правило, грошові кошти) на інший (дебіторську заборгованість унаслідок невиконання дебітором своїх зобов'язань) за умов, які є потенційно несприятливими;
- б) суб'єкт господарювання може здійснити операцію, яка за своєю формою становить пряме придбання або продаж фінансового інструмента, але не пов'язана з передачею частки економічної участі в ньому. Це відбувається з деякими типами угод про продаж і подальше придбання та угод про купівлю з домовленістю про здійснення через деякий час зворотної операції за

фіксованою ціною. І навпаки, суб'єкт господарювання може придбати або передати іншій стороні частку економічної участі у фінансовому інструменті шляхом операції, яка за формою не пов'язана з придбанням або продажем права власності. Наприклад, у разі позики без права регресу підприємство може віддати дебіторську заборгованість як забезпечення та погодитися використати надходження від заставлених рахунків винятково для обслуговування кредиту;

- в) суб'єкт господарювання може здійснити часткову або неповну передачу фінансового активу. Наприклад, при сек'юритизації суб'єкт господарювання купує або передає іншій стороні деякі, але не всі майбутні економічні вигоди, пов'язані з фінансовим інструментом;
- г) суб'єкт господарювання добровільно або обов'язково може об'єднувати два або кілька окремих фінансових інструментів з метою забезпечити конкретні активи для погашення конкретних зобов'язань. Такі домовленості включають, наприклад, угоди з умовою анулювання боргу, за якими фінансові активи відкладаються для погашення зобов'язання, причому ці активи не акцептуються кредитором для погашення зобов'язання, забезпеченого фінансування без права регресу та створення фонду погашення;
- г) суб'єкт господарювання може застосовувати різні методи управління ризиком для зведення до мінімуму доступності фінансовим ризикам. Такі методи включають, наприклад, хеджування, конвертування відсоткової ставки з плаваючої у фіксовану ставку або навпаки, диверсифікацію й об'єднання ризиків, гарантії та різні типи страхування (включаючи поручительства та угоди про "неушкодженість"). Ці методи, як правило, зменшують доступність збиткам лише від одного з кількох різних фінансових ризиків, пов'язаних з фінансовим інструментом, та передбачають припущення додаткової або лише часткової компенсації доступності ризикам;
- д) суб'єкт господарювання може умовно об'єднувати разом два або кілька фінансових інструментів у "синтетичний" інструмент для інших цілей, ніж наведені вище у пунктах г) та г);
- е) суб'єкт господарювання може придбати або випустити фінансовий інструмент у ході операції, у якій сума компенсації, що обмінюється на інструмент, є невизначеною. Такі операції можуть бути пов'язані з компенсацією в негрошових коштах або з обміном кількох предметів;
- є) суб'єкт господарювання може придбати або випустити облігацію, прості векселі чи інший монетарний інструмент з оголошеною сумою або відсотковою ставкою, яка відрізняється від домінуючої ринкової відсоткової ставки, яку можна застосувати до інструмента. Такі фінансові інструменти включають облігації з нульовими купонами та позики, надані за явно сприятливих умов, але пов'язані з компенсацією в негрошових коштах, наприклад позики з низькою відсотковою ставкою для працівників.

A27. У параграфі 54 цього Стандарту наведено кілька питань, які суб'єкт

господарювання розв'язує при розкритті своєї облікової політики, коли ці питання є суттєвими для застосування оцінки на основі собівартості. У разі невизначеності щодо сплати сум, які мають бути отриманими від реалізації монетарного фінансового активу або зниження справедливої вартості фінансового активу нижче його балансової вартості внаслідок інших причин, суб'єкт господарювання зазначає свою політику, щоб визначити:

- а) коли знижувати балансову вартість активу;
- б) суму, до якої воно знижує балансову вартість;
- в) як визнавати будь-який прибуток від активу;
- г) чи можна сторнувати зниження балансової вартості в майбутньому, якщо обставини зміняться.

Приклади вимог до розкриття інформації

Цей Додаток є тільки прикладом і не входить до стандартів. Мета цього Додатка – показати на прикладі застосування стандартів і допомогти з'ясувати їхній зміст. Цей Додаток наводить приклад суб'єкта господарювання, до складу якого входить низка частково приватизованих ДКП, які випустили боргові цінні папери, що можуть бути конвертовані, і привілейовані акції.

Примітка X1. Стислий виклад облікової політики (Витяг)

Дебіторська заборгованість за торговими операціями

Дебіторська заборгованість за торговими операціями відображається згідно з первісною сумою рахунку-фактури за вирахуванням суми оцінки сумнівної дебіторської заборгованості на основі всіх сум непогашеної заборгованості за станом на кінець року. Безнадійна заборгованість списується при виявленні.

Інвестиції

Відсоток за цінними паперами, які зареєстровані на фондовій біржі і які перебувають у позабіржовому обігу (за винятком цінних паперів контрольованих суб'єктів господарювання та асоційованих компаній) у консолідованих фінансових звітах визнаються за собівартістю; дохід за дивідендами визнається у звіті про фінансовий результат на момент його отримання.

Основна сума за облігаціями з нульовим купоном розраховується шляхом дисконтування потоку грошових коштів, пов'язаного з остаточним поверненням інвестицій. Сума дисконту амортизується протягом усього строку до погашення. Ставка дисконту є припустимою ставкою в такій операції.

Запозичені кошти

Кредити і боргові зобов'язання відображаються за основною сумою боргу, яка є поточною вартістю майбутніх потоків грошових коштів, пов'язаних з обслуговуванням боргу. Нарахування відсотків здійснюється протягом періоду їх належної виплати і відображається як складова інших кредитів.

У разі випуску векселів, які можуть бути конвертованими, справедлива вартість компонента зобов'язання, яке являє собою зобов'язання здійснити майбутні виплати утримувачам векселів / боргових розписок за основною сумою боргу і за відсотками, розраховується з використанням ринкової ставки відсотка для еквівалентних неконвертованих векселів. Залишкова сума, яка представляє справедливую вартість опціону конвертації, включається

до власного капіталу як інші власні акції без визнання будь-яких змін у вартості опціону в наступних періодах. Зобов'язання включаються до запозичень і відображаються на основі амортизованої собівартості, а відсоток за векселями визнається за вартістю (витратами на) запозичення на основі фактичного доходу до погашення зобов'язання в результаті конвертування або погашення векселів.

Привілейовані акції, які можуть бути викуплені і передбачають обов'язковий викуп або можуть бути викуплені за опціоном утримувача, включаються до зобов'язань, оскільки за суттю вони є запозиченнями. Дивіденди, які підлягають виплаті за акціями, визнаються у звіті про фінансовий результат як відсоткові і фінансові витрати за принципом нарахування.

Похідні фінансові інструменти

Суб'єкт господарювання укладає форвардні валютні контракти й угоди про відсотковий своп.

Чиста сума, яка підлягає виплаті або отриманню згідно з угодою про відсотковий своп, визнається на прогресивній основі протягом періоду до її погашення. Визнана сума відображається в обліку як коригування відсоткових та фінансових витрат протягом періоду і включається до іншої дебіторської або кредиторської заборгованості на кожну дату подання звітності.

Примітка X2. Управління фінансовим ризиком

Фактори фінансового ризику

У ході своєї діяльності суб'єкт господарювання доступний різним фінансовим ризикам, у тому числі ризику, який виникає в результаті зміни ринкової вартості боргового інструмента або власного капіталу, зміни ставок обміну іноземної валюти або відсоткових ставок. Загальна програма управління ризиками суб'єкта господарювання зосереджується на непередбачуваності фінансових ринків і спрямована на мінімізацію можливого негативного впливу на фінансовий результат суб'єкта господарювання. Суб'єкт господарювання використовує похідні фінансові інструменти, такі як відсотковий своп або валютні контракти для хеджування певних ризиків.

Управління ризиками здійснюється центральною установою казначейства згідно з політикою, затвердженою його Радою відповідно до керівних принципів обачності, затверджених Міністерством фінансів. Казначейство визначає, оцінює і хеджує фінансові ризики у співпраці з операційними підрозділами. Рада надає принципи загального управління ризиками у письмовій формі, разом із викладом політики і підходів для конкретних сфер, таких як валютний ризик, відсотковий ризик, кредитний ризик, використання похідних фінансових інструментів та інвестування коштів надлишкової ліквідності.

Відсотковий ризик

Доходи та операційні потоки грошових коштів суб'єкта господарювання по суті не залежать від змін ставок відсотка, що відбуваються на ринку. Певний суб'єкт господарювання не має значного обсягу активів, що приносять відсотковий дохід. Політика цього суб'єкта господарювання спрямована на утримання приблизно 80% його запозичень в інструментах з фіксованою ставкою. На кінець року 75% запозичень мали фіксовану ставку. Інколи суб'єкт господарювання здійснює запозичення за змінною ставкою і використовує відсоткові свопи для хеджування грошових потоків майбутніх виплат відсотка, у результаті чого забезпечується економічний результат конвертування запозичень із плаваючою ставкою у запозичення з фіксованою ставкою. Відсотковий своп дозволяє суб'єктові господарювання залучати довгострокові запозичення за плаваючою ставкою і здійснювати їх своп на запозичення за фіксованою ставкою, яка є нижчою порівняно з наявними фіксованими ставками при прямому запозиченні. Згідно з умовами відсоткових свопів, суб'єкт господарювання погоджується з учасниками угоди замінювати у визначені періоди (переважно щоквартально) різницю між сумами фіксованих ставок контракту і плаваючих відсоткових ставок, розрахованих шляхом посилання на узгоджені умовні суми основного боргу.

Кредитний ризик

Суб'єкт господарювання не має суттєвої концентрації кредитного ризику. Операції з похідними інструментами зі сторонами угоди і операції з готівковими коштами обмежуються фінансовими установами з високим

кредитним рейтингом. Політика суб'єкта господарювання обмежує суму доступності кредитним ризикам за однією фінансовою установою.

Ризик ліквідності

Обачне управління ризиком ліквідності передбачає забезпечення достатнього обсягу готівкових коштів і цінних паперів, що можуть бути легко реалізовані, наявність фінансування шляхом одержання належної суми нескасовного кредиту і здатність закривати ринкові позиції. Казначейство спрямовує свої зусилля на підтримку гнучкості у фінансуванні, забезпечуючи наявність нескасовних кредитних ліній.

Оцінка справедливої вартості

Справедлива вартість похідних інструментів, які відкрито обертаються на ринку, операції з цінними паперами і їх наявність для продажу базуються на ринковій ціні, оголошеній на дату подання звітності. Справедлива вартість відсоткових свопів обчислюється за поточною вартістю очікуваних майбутніх грошових потоків. Справедлива вартість форвардних валютних контрактів визначається з використанням форвардних ринкових валютних ставок на дату подання звітності.

Для оцінки справедливої вартості необігових похідних та інших фінансових інструментів суб'єкт господарювання використовує різні методи і робить припущення на основі умов, що склалися на ринку на кожну дату подання звітності. Для довгострокової заборгованості застосовують оголошену ринкову ціну конкретного або подібного фінансового інструмента або ж оголошену ціну дилера. Інші методи, такі як моделі ціноутворення опціону та оціночна дисконтована вартість майбутніх грошових потоків, використовуються для визначення справедливої вартості тих фінансових інструментів, що залишилися.

Згідно з припущеннями, балансова вартість за вирахуванням будь-яких коригувань кредиту на основі оцінки для фінансових активів і зобов'язань зі строком погашення менше одного року, приблизно дорівнює їх справедливій вартості. Для розкриття інформації оцінка справедливої вартості фінансових зобов'язань здійснюється шляхом дисконтування поточної ринкової ставки відсотка, доступної для суб'єкта господарювання за подібним фінансовим інструментом.

Примітка ХЗ. Фінансові інструменти

і) Позабалансові похідні інструменти

У ході своєї звичайної діяльності суб'єкт господарювання може ставати учасником похідних фінансових інструментів для хеджування можливих ризиків, пов'язаних зі зміною відсоткових або валютних ставок.

Контракти з відсотковим свопом

На поточний момент кредити суб'єкта господарювання мають середню змінну ставку відсотка розміром 8,5%. Політика суб'єкта господарювання спрямована на захист частини його кредитів від зростання відсоткової ставки. Отже, суб'єкт господарювання уклав контракти відсоткового свопу, згідно з якими він повинен отримувати відсотки за змінюваними ставками, а сплачувати відсотки за фіксованими ставками. Ці контракти виконуються на нетто-основі, таким чином, на дату подання звітності кредиторська або дебіторська заборгованість включається до інших дебіторів або інших кредиторів.

Згідно з умовами контрактів, погашення чистих відсотків відбувається кожні 90 днів відповідно до суми чистих відсотків до отримання або до сплати. Дати погашення співпадають з датами виплати основного боргу.

Поточні свопи покривають приблизно 60% (20X1 – 40%) непогашеної суми основного боргу і, згідно з визначеними для них строками, завершуються на дату погашення кожного кредиту. Діапазон фіксованої ставки відсотка перебуває в межах 7,8% і 8,3% (20X1 – 9,0% та 9,6%), а змінні ставки лежить у діапазоні між 0,5% і 1,0% ставки банківської тратти строком понад 90 днів, яка на дату подання звітності дорівнювала 8,2% (20X1 – 9,4%).

За станом на 30 червня 20X2 року, суми умовного основного боргу і періоди завершення чинності угод відсоткового свопу були такими (у тисячах грошових одиниць):

	20X2	20X1
Менше 1 року	30	20
1 – 2 роки	250	170
2 – 3 роки	250	170
3 – 4 роки	300	80
4 – 5 роки	180	–
	1,010	440

Форвардні валютні контракти

Проводиться суттєва модернізація системи залізничних пасажирських перевезень. У ході цієї роботи здійснюється закупівля нового рухомого складу в країнах А і В. На забезпечення захисту від зміни обмінного курсу, суб'єкт господарювання уклав форвардні валютні контракти для придбання іноземної валюти А (FC_A) та іноземної валюти В (FC_B).

Оплата контракту пов'язана в часі з основними поставками рухомого складу і покриває закупівлю в наступному фінансовому році.

На дату подання звітності деталі невиконаних контрактів виглядали так (у тисячах грошових одиниць):

Придбання іноземної валюти FC _A	Продаж національної валюти		Середній курс обміну	
	20X2	20X1	20X2	20X1
Строк погашення 0 – 6 місяців	2,840	3,566	0.7042	0.7010
6 – 12 місяців	4,152	1,466	0.7225	0.6820
Придбання іноземної валюти FC _B	Продаж національної валюти		Середній курс обміну	
	20X2	20X1	20X2	20X1
Строк погашення 0 – 6 місяців	4,527	2,319	0.6627	0.6467
6 – 12 місяців	–	1,262	–	0.6337

Оскільки ці контракти забезпечують хеджування очікуваного майбутнього придбання, будь-який нереалізований прибуток або збиток за цими контрактами, разом із собівартістю власне контрактів, є відстроченими в часі і будуть визнані в оцінці базової операції. Відстрочені суми включають будь-які прибутки або збитки в результаті дострокового припинення дії контрактів хеджування, коли пов'язані з ними операції хеджування ще тільки мають відбутися.

ii) Доступність кредитному ризику

Кредитний ризик за фінансовими активами суб'єкта господарювання, визнаний у звіті про фінансовий стан, за винятком інвестицій в акції, звичайно є сумою балансової вартості за вирахуванням будь-яких резервів на покриття можливих збитків за сумнівною заборгованістю.

Векселі та облігації з нульовим купоном, які були придбані з дисконтом до номінальної вартості, відображаються у звіті про фінансовий стан за сумою, меншою від вартості їхньої реалізації при настанні строку. Доступність суб'єкта господарювання кредитним ризикам за всіма кредитами також може включати різницю між балансовою вартістю і вартістю реалізації.

Визнані фінансові активи консолідованого підприємства включають суми до отримання в результаті нереалізованого прибутку або збитку за похідними фінансовими інструментами. Для позабалансових фінансових інструментів, у тому числі для похідних, що підлягають розкриттю, кредитний ризик також

виникає у зв'язку з потенційною можливістю невиконання сторонами контракту їх зобов'язань за відповідними контрактами при настанні строку. Суттєвий ризик виникає в результаті форвардних валютних контрактів: консолідований суб'єкт господарювання доступний ризику можливих збитків, якщо сторони, які уклали з ним контракт, не забезпечать суму контракту. На дату подання звітності отриманню підлягають такі суми (еквіваленти національної валюти) (у тисячах грошових одиниць):

	20X2	20X1
Національна валюта	2,073	1,422
Іноземна валюта	11,599	8,613

iii) Доступність відсотковому ризику

Далі в таблиці наводимо доступність суб'єкта господарювання відсотковому ризику і фактично зважену відсоткову ставку за періодами погашення (у тисячах грошових одиниць). Для відсоткових ставок, які застосовуються до кожного класу активів і зобов'язань, слід посилатися на окремі примітки до фінансових звітів (у цьому прикладі не наводяться).

Ризик переважно виникає за активами і зобов'язаннями зі змінними ставками відсотка, коли суб'єкт господарювання має намір утримувати активи і зобов'язання з фіксованими ставками до строку їх погашення.

20X2	Плаваюча ставка відсотка	1 рік або менше	понад 1 рік і до 5 років	Більше 5 років	Безвідсоткові	Усього
Фінансові активи						
Готівка і депозити	3,952	–	–	–	250	4,202
Дебітори	–	386	416	860	5,523	7,185
Інші фін. активи – інвестиції	–	–	260	–	1,400	1,660
	<u>3,952</u>	<u>386</u>	<u>676</u>	<u>860</u>	<u>7,173</u>	<u>13,047</u>
Середньозважена ставка відсотка	7,85%	8,77%	8,69%	8,82%		
Фінансові зобов'язання						
Банківські кредити і овердрафти	2,880	–	–	–	–	2,880
Торгові та інші кредитори	–	–	–	–	3,145	3,145
Векселі до сплати	–	250	–	–	–	250
Конвертовані векселі	–	–	–	1,800	–	1,800
Привілейовані акції, які можна викупити	–	–	–	1,000	–	1,000
Інші кредити	–	50	180	200	–	430
Боргові розписки	–	200	300	1,500	–	2,000
Орендні зобов'язання	–	80	350	145	–	575
Відсоткові свопи*	(1,010)	30	980	–	–	–
	<u>1,870</u>	<u>610</u>	<u>1,810</u>	<u>4,645</u>	<u>3,145</u>	<u>12,080</u>
Середньозважена ставка відсотка	8,64%	8,94%	9,24%	7,95%		
Чисті фінансові активи (зобов'язання)	2,082	(224)	(1,134)	(3,785)	4,028	967

* Відносні суми основного боргу.

20X1	Плаваюча ставка відсотка	1 рік або менше	понад 1 рік і до 5 років	Більше 5 років	Безвідсоткові	Усього
Фінансові активи						
Готівка і депозити	2,881	–	–	–	200	3,081
Дебітори	–	156	70	250	4,059	4,535
Інші фін. активи – інвестиції	–	–	–	–	500	500
	<u>2,881</u>	<u>156</u>	<u>70</u>	<u>250</u>	<u>4,759</u>	<u>8,116</u>

Середньозважена ставка відсотка	8,75%	9,20%	9,83%	5%		
Фінансові зобов'язання						
Банківські кредити і овердрафти	3,150	–	–	–	–	3,150
Торгові та інші кредитори	–	–	–	–	2,412	2,412
Векселі до сплати	–	130	–	–	–	130
Привілейовані акції, які можна викупити	–	–	–	1,000	–	1,000
Інші кредити	–	50	100	–	–	150
Боргові розписки	–	1,000	800	1,200	–	3,000
Орендні зобов'язання	–	75	365	210	–	650
Відсоткові свопи*	(440)	20	420	–	–	–
	<u>2,710</u>	<u>1,275</u>	<u>1,685</u>	<u>2,410</u>	<u>2,412</u>	<u>10,492</u>
Середньозважена ставка відсотка	9,98%	10,28%	10,23%	10,25%		
Чисті фінансові активи (зобов'язання)	171	(1,119)	(1,615)	(2,160)	2,347	(2,376)

* Відносні суми основного боргу.

iv) **Чиста справедлива вартість фінансових активів і зобов'язань**

Балансові фінансові активи і зобов'язання

Чиста справедлива вартість готівкових коштів та їх еквівалентів, а також безвідсоткових монетарних фінансових активів і зобов'язань суб'єкта господарювання приблизно дорівнює їхній балансовій вартості.

Чиста справедлива вартість інших фінансових активів і зобов'язань базується на ринковій ціні, якщо така існує, або визначається шляхом дисконтування очікуваних майбутніх грошових потоків за поточною відсотковою ставкою для активів і зобов'язань з подібною характеристикою ризиків.

Вартість інструментів капіталу, які перебувають в обігу на організованих ринках, визначається шляхом посилання на ринкові ціни, що домінують на дату подання звітності. Для необігових інвестицій у власний капітал, чиста справедлива вартість є оцінкою, яку визначає Казначейство на базі основоположних чистих активів, майбутнього постійно отримуваного доходу з урахуванням будь-яких особливих обставин, притаманних конкретній інвестиції.

Позабалансові фінансові активи і зобов'язання

Суб'єкт господарювання мав гарантоване відшкодування на випадок будь-яких збитків, що могли виникнути за акціями в певні недержавні корпорації. Чиста справедлива вартість такого відшкодування була визначена як різниця між балансовою вартістю і чистою справедливою вартістю цих акцій.

Опціон "кол", який наділяє непов'язану сторону правом можливого придбання частки суб'єкта господарювання в місцевій авіакомпанії "Inter-Provincial Airlines" є опціоном, ціна якого нижча або вища від поточної ціни фінансового інструмента і його основи і справедлива вартість не має значення.

Чиста справедлива вартість боргових розписок, які по суті були предметом ліквідації боргової угоди й оплату яких було гарантовано суб'єктом господарювання, дорівнює їхній номінальній вартості.

Чиста справедлива вартість фінансових активів або фінансових зобов'язань, які є результатом угод про відсотковий своп, була визначена як балансова вартість, що відображає суму, яку на цей час можна отримати або сплатити на дату подання звітності, і поточну вартість очікуваних майбутніх грошових потоків, які не були визнані як активи або зобов'язання.

Для форвардних валютних контрактів чиста справедлива вартість визначається як нереалізований прибуток або збиток на дату подання звітності, розрахований шляхом посилання на поточні ставки за форвардними контрактами, які мають подібні характеристики.

Суб'єкт господарювання має потенційні фінансові зобов'язання, які можуть виникнути внаслідок непередбачених подій. Суттєві збитки не очікуються в результаті жодної з цих непередбачених подій, а чиста справедлива вартість,

яка розкривається далі, є оцінкою Міністерства фінансів тих сум, які суб'єкт господарювання мав би сплатити як компенсацію за припущенням щодо таких непередбачених подій зробленого іншою стороною.

На дату подання звітності балансова вартість і чиста справедлива вартість фінансових активів і зобов'язань були такими (у тисячах грошових одиниць):

	20X2		20X1	
	балансова вартість	чиста справедлива вартість	балансова вартість	чиста справедлива вартість
Балансові фінансові інструменти				
Фінансові активи				
Готівка в касі	250	250	200	200
Депозити	3,952	3,952	2,881	2,881
Торгові дебітори	5,374	5,374	3,935	3,935
Векселі	440	437	140	140
Кредити директорам	147	121	136	107
Інші дебітори	424	425	124	124
Кредити зв'язаним сторонам	800	800	200	200
Частки в інших зв'язаних сторонах	200	227	200	227
Частки в інших корпораціях	100	100	200	190
Облігації з нульовим купоном	60	58	–	–
	11,747	11,744	8,016	8,004
Необігові фінансові активи				
Торгові інвестиції				
Частки в недержавних корпораціях	1,100	900	100	60
Боргові розписки	200	215	–	–
	13,047	12,859	8,116	8,064
Фінансові зобов'язання				
Торгові кредитори	2,405	2,405	1,762	1,762
Інші кредитори	740	740	650	650
Банківські овердрафти	2,350	2,350	2,250	2,250
Банківські кредити	530	537	900	898
Векселі до сплати	250	241	130	130
Конвертовані векселі	1,800	1,760	–	–
	1,000	875	1,000	860
Привілейовані акції, які можна викупити	430	433	150	150
Орендні зобов'язання	575	570	650	643
	10,080	9,911	7,492	7,343
Необігові фінансові зобов'язання				
Обігові боргові розписки				
	2,000	2,072	3,000	3,018
	12,080	11,983	10,492	10,361

**Позабалансові
фінансові
інструменти**

Фінансові активи				
Отримане відшкодування	– ⁽ⁱ⁾	200	– ⁽ⁱ⁾	40
Форвардні валютні контракти	61 ⁽ⁱⁱ⁾	61	26	26
Відсоткові свопи	2 ⁽ⁱⁱ⁾	13	1	2
	63	274	27	68

**Фінансові
зобов'язання**

Опціони кол	–	–	–	–
Анульовані боргові розписки	–	1,000	–	–
Форвардні валютні контракти	607 ⁽ⁱⁱ⁾	402	304	231
Непередбачені події	–	25	–	30
	607	1,427	304	261

- i) Включені вище до балансової вартості обігових інвестицій.
ii) Балансова вартість є нереалізованим прибутком або збитком, включеним до розкритих вище позабалансових фінансових активів і зобов'язань.

Хоча певні фінансові активи відображені у наведеному вище прикладі за сумою, що перевищує чисту справедливу вартість, Рада (Правління) не наполягала на зменшенні суми цих активів (шляхом часткового списання), оскільки мала намір утримувати ці активи до їх погашення.

Чиста справедлива вартість не включає витрати, які могли б бути понесені при реалізації активу, і, натомість, включає витрати, які були б необхідними в разі погашення заборгованості.

Порівняння з МСБО 32

В основу Міжнародного стандарту бухгалтерського обліку для державного сектору (МСБОДС) 15 "Фінансові інструменти: Розкриття і подання" покладено переважно Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку (МСБО) 32 (переглянутий у 1998 р.) "Фінансові інструменти: Розкриття і подання". Основні відмінності між МСБОДС 15 та МСБО 32 такі:

- Зміни до МСБО 32 внесено у жовтні 2000 року для видалення тих вимог до розкриття, які стали надмірними після запровадження МСБО 39 "Фінансові інструменти: Визнання та оцінка". Наразі немає МСБОДС, який стосувався б питання визнання і оцінки фінансових інструментів. Відповідно, розділи "Хеджування очікуваних майбутніх операцій" та "Розкриття іншої інформації" були збережені в МСБОДС 15.
- У МСБОДС 15 включено додатковий, порівняно з МСБО 32, коментар, який було включено для роз'яснення застосовності стандартів для обліку суб'єктами господарювання державного сектору.
- У деяких випадках у МСБОДС 15 використовується інша, відмінна від МСБО 32 термінологія. Найбільш важливими прикладами є використання в МСБОДС 15 термінів "суб'єкт господарювання", "звіт про фінансові результати", "звіт про фінансовий стан" (за винятком посилань на "балансові та позабалансові статті") і "чисті активи / власний капітал" (за винятком посилань на "інструменти капіталу"). Еквівалентні терміни в МСБО 32 такі: "підприємство", "звіт про прибутки і збитки", "баланс", "капітал".
- МСБОДС 15 містить визначення страхової угоди. Тимчасом як у МСБО 32 пояснення страхових угод наводиться тільки в коментарі до стандарту.
- МСБОДС 15 містить рекомендації для надання допомоги у підготовці фінансових звітів (Додаток 1). У МСБО 32 таких рекомендацій немає.
- МСБОДС 15 містить приклади розкриття інформації, що вимагається відповідно до положень цього Стандарту (Додаток 3). У МСБО 32 прикладів розкриття інформації немає.